

TALOUS- ARVIO 2025

JA TALOUSSUUNNITELMA
2026-2028

Hankasalmen kunta

Sisällys

Hankasalmen talousarvio 2025 tiivistettynä	1
Lähtökohdat	2
Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024	3
Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä	4
Taloussuunnitelman laadinnan perusteet	8
Talousarvion sitovuus	15
Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	16
Taloussuunnitelman yhteenveto	17
Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	17
Tiivistelmät vastuualueittain	19
Käyttötalous	22
Rahoitus	24
Henkilöstö	25
Investoinnit	25
KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA	26
Keskusvaalilautakunta	26
Tarkastuslautakunta	27
Kunnanhallitus	28
Sivistyslautakunta	33
Ympäristölautakunta	51
TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA	63
Investointisuunnitelma 2025–2029	65
Henkilöstösuunnitelma 2025	68
Kunnan tuki yritystoiminnalle	71
Avustukset talousarviossa 2025	72
Kuljetuskustannukset 2025	73
Konsernin tytäryhtiöt	74

Hankasalmen talousarvio 2025 tiivistettynä

TALOUS

Vuosikate talousarviovuonna 2025 on noin 1,2 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos noin 530 000 euroa alijäämäinen. Vuoden 2024 alkuperäinen talousarvio laadittiin noin 700 000 euroa alijäämiseksi. Vuoden aikana merkittävästi parantunut verotulojen toteuma on kuitenkin supistamassa kuluvan vuoden alijäämää noin 250 000 euroon. Alun perin talouden tasapainotussuunnitelma piti laatia vuoden 2024 aikana, mutta parantunut toteumaennuste sekä valtionosuusuudistuksen myötä tuleva rahoituspohjan muutos ovat lykanneet ohjelman laatimista. Kunnalla on myös taseessa kertynyttä ylijäämää, joten kunnan talous kestää muutaman alijäämäisen vuoden.

Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2025–2027 siten, että tulevat vuodet ovat selkeästi alijäämäisiä. Suunnitelma talouden tasapainottamiseksi tulee laatia vuoden 2025 aikana huolimatta siitä, että kunnan toimintaedellytyksiin liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä. Muun muassa valtionosuusuudistuksen lykkäytyminen, sote-kiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan” loppuminen ja TE-uudistuksen toteutuminen ovat seikkoja, joilla on kunnan talouteen merkittäviä vaikutuksia.

TOIMINTATUOTOT JA -KULUT

Toimintatuottojen kokonaismäärä on noin 6 miljoonaa euroa. Niiden määrä vähenee 45 000 eurolla edelliseen talousarviovuoteen verrattuna. Toimintakulujen kokonaismäärä on 18,4 miljoonaa euroa ja niiden kasvaa vuoden 2024 muutettuun talousarvioon verrattuna noin 973 000 euroa. Suurin yksittäinen tekijä toimintakulujen kasvuun on TE-uudistus.

VEROTULOT

Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2025 noin 10,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 arvioituun toteumaan nähden verotuloja kertyy noin 248 000 euroa enemmän. Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton lokakuussa 2024 päivitetyn veroennustekehikon mukaan.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet ovat vuonna 2025 noin 4,2 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyy noin 390 000 euroa enemmän kuin vuonna 2024. Talousarvioon valtionosuudet on arvioitu lokakuun lopussa käytettävien tietojen mukaan.

INVESTOINNIT

Investoinnit ovat yhteensä noin 1 miljoonaa euroa. Investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfran toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia.

LAINAKANTA

Vuoden 2024 lopussa kunnan lainakanta on 3,7 miljoonaa euroa ja se koostuu pelkästään pitkäaikaisesta lainasta. Talousarviovuonna lainakanta pienenee 588 000 euroa. Vieraan pääoman kokonaismäärässä tulee ottaa huomioon koulukeskuksen leasingrahoitus, jonka pääoma on 13,6 miljoonaa euroa vuoden 2024 lopussa ja talousarviovuoden lopussa 13,1 miljoonaa euroa.

VEROPROSENTIT

Talousarvion laadinnan lähtökohtina on ollut se, ettei verotuksen tasoon tehdä muutoksia. Tuloveroprosentti säilyy siten vuoden 2024 tasossa ollen 9,4 %. Myös muut veroprosentit säilyivät ennallaan.

Lähtökohdat

Kuntalain 110 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttö- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2025–2027 siten, että tulevat vuodet ovat selkeästi alijäämäisiä. Suunnitelma talouden tasapainottamiseksi tulee laatia vuoden 2025 aikana huolimatta siitä, että kunnan toimintaedellytyksiin liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä. Muun muassa valtionosuusuudistuksen lykkääntyminen, sote-kiinteistöjen ”pakovuokra-ajan” loppuminen ja TE-uudistuksen toteutuminen ovat seikkoja, joilla on kunnan talouteen merkittäviä vaikutuksia. Talousarvio on laadittu lokakuun lopussa käytettävissä olleiden tietojen kautta.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Talousarviossa vuosittain päivitetään strategian mukaiset tavoitteet. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista. Kunnan strategia päivitetään vuoden 2025 aikana.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Elävä, lempeä ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi - vastuullinen omistaja

Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.

4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. 2000-luvun alussa toteutettiin muun muassa kunnan vuokratalojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin.

Tuon jälkeen kunnan taloudellinen tilanne heikkeni uudelleen. Vuosina 2005–2007 tehtiin alijäämäiset tilinpäätökset. Vuosien 2008–2010 tilinpäätökset olivat kuitenkin selkeästi ylijäämäisiä, kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet onnistuivat ja taseeseen syntynyt alijäämä saatiin katetuksi. Vuonna 2011 menojen kasvu – erityisesti erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menojen kohdalla – johti selkeästi yli miljoonan euron alijäämäiseen tilinpäätöstoteumaan.

Kyseiset seikat olivat keskeisimpiä seikkoja Hankasalmen kuntatalouden vaikeuksiin tuosta lähtien. Etenkin kun Hankasalmella ei ollut taseessa kertynyttä ylijäämää puskuriksi 2010-luvun kuntatalouden haasteisiin.

Vuoden 2012 leikkaukset peruspalvelujen valtionosuuksista ja kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmästä leikkasivat Hankasalmen kunnan tulorahoituksesta yli 800.000 euroa. Kun edellä jo mainittu lastensuojelun menojen kasvu vuoden 2011 kuluessa heijastui käyttötalouden menoihin myös vuonna 2012, niin hallinnon rakenteita ja palvelujen tuottamistapoja tarkasteltiin vuoden 2012 talousarvioon. Lisäksi korotettiin verotuksen tasoa, jotta keskeiset palvelut kunnassa kyettäisiin turvaamaan.

Talouden haasteet johtivat kuitenkin siihen, että tilinpäätös 2012 painui jo hivenen alijäämäiseksi, vuonna 2013 alijäämä oli jo lähes 1,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 alijäämää kertyi lisää myös yli miljoona euroa. Poikkeuksellisen isojen lastensuojelu- ja erikoissairaanhoidon kulujen ohella selittävä tekijä alijäämäisille vuosille oli se, että käytännössä peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen jatkui vuodesta 2012 saakka. Talouden tasapainottamiseen tähtäävät toimet aloitettiin noina vuosina – ja ilman muutoksia alijäämät olisivat olleet huomattavasti suurempia. Vuoden 2015 tulos toteutuikin jo 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäisenä - tulosta tosin paransi kertaluonteinen testamenttivarojen tuloutus. Vuonna 2016 saavutettiin merkittävästi ylijäämäinen tilinpäätös, eli 1,55 miljoonaa euroa ja myös vuoden 2017 tulos oli ylijäämäinen.

Käyttötalouden tasapainotus eteni hyvin ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä taseessa ollut kattamaton alijäämä oli tarkoitus kattaa kokonaan pois sähkömaisuuden myyntivoitolla (noin 1,4 miljoonaa euroa). Perusturvan menojen toteutuminen arvioitua suurempana johti kuitenkin vuonna 2018 lopulta alijäämäiseen tilinpäätökseen (-486.000 euroa) ja vuoden 2019 tilinpäätös oli ennen kaikkea vanhus- ja terveyspalvelujen vuoksi alijäämäinen noin 1,5 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 käynnistettiin siksi talouden tasapainotuksen valmistelu samanaikaisesti, kun kunnan tulevaisuutta luotiin muun muassa uuden koulukeskuspäiväkodin rakentamisen käynnistämällä ja Atendon kanssa yhteistyössä rakentuvien terveyskeskusten ja palvelutalon muodossa. Erittäin merkittävää talouden kannalta oli, että Attendo osti rakennusten tasearvoa korkeammalla hinnalla vanhat purettavat terveyskeskus- ja palvelutalorakennukset kunnalta. Tasapainottamistoimia haettiin siis niin, että hyvät peruspalvelut kyetään jatkossakin turvaamaan. Lähtökohta on, että Hankasalmi on houkutteleva asuin- ja yritys- paikkakuntana nyt ja tulevaisuudessa.

Vuodenvaihteessa 2019–2020 käytiin koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kautta muutoksia palvelurakenteisiin tehden saavutettiin noin miljoonan euron vuosikohtainen säästö. Neuvottelujen ohella laadittiin kunnalle talouden tasapainotusohjelma. Talousarvio vuodelle 2020 laadittiin 100 000 euroa ylijäämäiseksi. Loppuvuodesta 2020 jouduttiin kasvattamaan poistojen määrää 979 000 euroa, koska kirkonkylän vanhan koulun alakirjaus aikaistui jo vuodelle 2020. Selkeä ja perusteltu talouden tasapainotusohjelma johti kuitenkin siihen, että kunta sai 670 000 euron harkinnanvaraisen valtionosuuden ja koronan vuoksi noin 1,2 miljoonan lisävaltionosuustuotot valtion lisätalousarvioissa. Kun tähän yhdistyi tasapainotustoimien onnistuminen, niin vuodelta 2020 syntyi 2,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen tulos, jolla katettiin kokonaan taseeseen kertynyt alijäämä.

Vuodelle 2021 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi. Vuonna 2023 toteutumassa ollut hyvinvointialueuudistus edellytti sairaanhoitopiirin taseeseen kertyneen alijäämän kattamista vuoden 2022 kuluessa. Huolimatta pakollisen varauksen 500 000 euron tulosta heikentävästä vaikutuksesta, verotulojen arvioitua parempi toteutuminen johti 1,1 miljoonan euron ylijäämään.

Korona-pandemia vaikutti monin tavoin vuosina 2021–2022 toimintaan. Mutta sen vaikutukset kyettiin hyvin huomioimaan palvelutarpeissa ja taloudessa. Ukrainan sodan suorat ja välilliset vaikutukset toivat huolta talousarviovuoteen 2023, mutta eivät kuitenkaan vuonna 2022 tai 2023 niin merkittävästi talouteen vaikuttaneet, kuin pahimmillaan olisi voinut toteutua.

Vuonna 2022 jouduttiin taas kattamaan sairaanhoitopiirin uutta alijäämää ja perusturva ylitti etenkin vanhuspalveluissa talousarviotaan muutoinkin. Verotulojen jatkunut hyvä kehitys johti sairaanhoitopiirin hallitsemattomasta kulukehityksestä huolimatta myös vuodelta 2022 niukkaan ylijäämäisen tuloksen.

Vuoden 2023 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi ja vuoden 2023 tulos toteutui odotettua paremmin. Lopullinen tilikauden tulos oli 1,4 miljoonaa euroa

ylijäämäinen ja taseeseen kertynyt ylijäämä kasvoi noin 2,4 miljoonaan euroon.

Vuoden 2024 alkuperäinen talousarvio laadittiin noin 700 000 euroa alijäämiseksi. Vuoden aikana merkittävästi parantunut verotulojen toteuma on kuitenkin supistamassa kuluvan vuoden alijäämää noin 250 000 euroon. Alun perin talouden tasapainotussuunnitelma piti laatia vuoden 2024 aikana, mutta parantunut toteumaennuste sekä valtionosuus uudistuksen myötä tuleva rahoitus pohjan muutos, jonka lopullisesta toteutusmalista ja konkreettisesta vaikutuksesta Hankasalmen kunnan rahoitukseen ei ole mitään laskelmia, ovat lykänneet ohjelman laatimista. Vuoden 2025 kuluessa suunnitelma tullaan laatimaan.

Kuntatalouden katsotaan olevan terveellä pohjalla, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta eli 2010-luvun alun mitä suurimmassa määrin vedenjakajalla, jossa tarvittiin selkeitä toimia, joilla estettiin talouden kriisiytyminen. Valtionosuusjärjestelmän muutos, joka otti huomioon väestön sairastavuuttakin, sekä erikoissairanhoidon menojen tasaantuminen yhdessä kunnan omien talouden tasapainotustoimenpiteiden kanssa johtivat käyttötaloutta tervehdyttäneeseen

kehitykseen vuodesta 2015 lukien. Suunta oli oikea, mutta verotulojen yllättävän heikko kehitys kuntakentällä, muuttoliikkeen voimistuminen, valtionosuusleikkaukset ja terveys- sekä vanhuspalvelujen menojen kasvu johtivat siihen, ettei kunnan rahoitus pohja riittänyt palvelutuotantoon. Siksi tarvittiin rakenteellisia uudistuksia ja uusi talouden tasapainotusohjelma.

Nyt päätöksenteon kohteena olevalla uudella ja erittäin haastavalla taloussuunnitelmakaudella, mikä aiheutuu hyvinvointialueuudistuksen epäonnistuneesta

rahoitusmallista ja kunta-alan viime vuosien kustannusvaikutuksiltaan huomattavan suurista palkankorotuksista, on välttämätöntä luoda sellaista kehityskulkua kunnassa, jolla estetään muuttotappion kasvua väestössä ja vahvennetaan sitenkin rahoituspohjaa. Siksi on myös taloushaasteiden keskellä uskallettu luoda uusia tiloja ja investoitu tulevaisuuteen esimerkiksi liikuntapaikkainvestointien muodossa.

Syntyneiden määrä kunnassa oli vuosina 2007–2013 korkeampi kuin muutoin 2000-luvulla, vuosina 2014–2015 seurasi osin tästäkin syystä vähenemä syntyneissä. Vuosina 2017–2020 kunnassa sitten toteutui sen nykyhistorian pienin syntyneiden määrä ja vuonna 2021 jäätiin jopa vain 12 syntyneeseen. Osaltaan kyse on myös koko Suomessa tällä hetkellä vallitsevasta poikkeuksellisesta trendistä syntyneiden määrän suhteen.

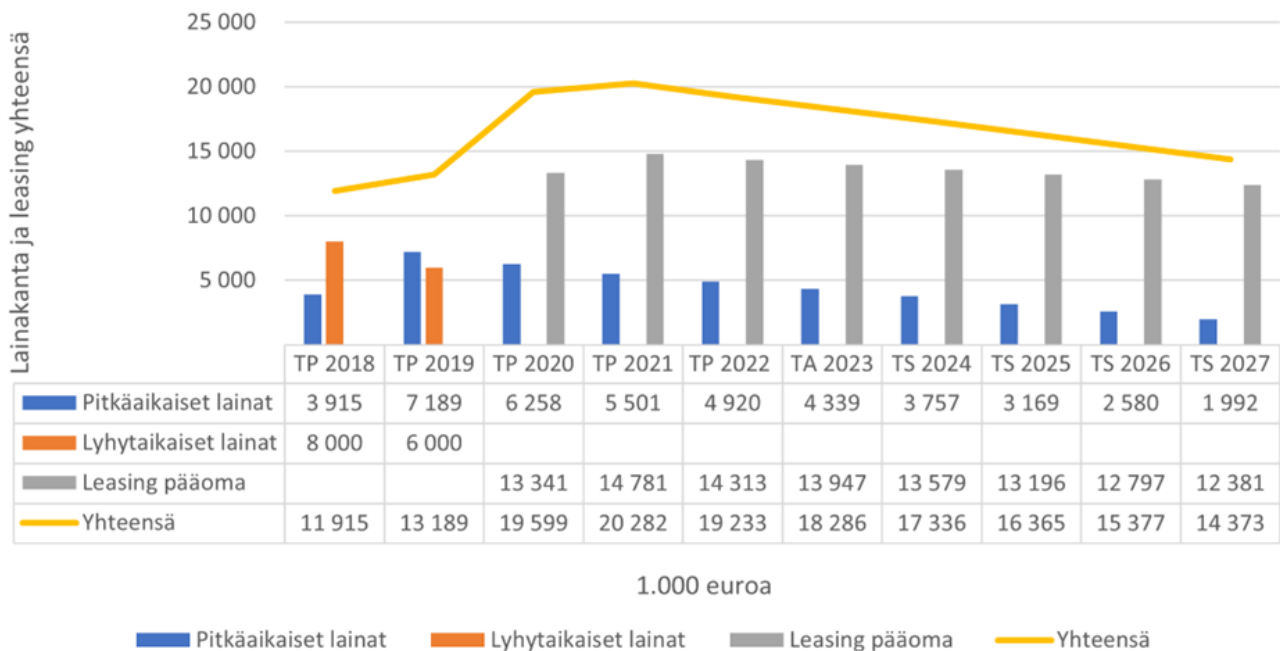
Vuosina 2022 ja 2023 syntyneiden määrä tuplaantui tuosta vuoden 2021 pohjalukemasta. Kuluvana talousarviovuonna 2024 syntyneiden määrä tulee olemaan yli 30 lasta, eli kehitys näyttää nyt paljon paremmalta.

Huomioitava on myös se, että 1–8 -vuotiaita olisi kunnassa vain 185 ilman muuttoliikettä (kunnassa syntyneiden määrän perusteella), mutta heitä on tilastokeskuksen mukaan syyskuussa 224 lasta, eli 18 % enemmän. Kunnan panostukset päiväkoteihin ja kouluihin sekä turvallinen asuinympäristö ovat lasten ja lapsiperheiden kohdalla johtaneet positiiviseen muuttoliikkeeseen.

Työttömyysaste Hankasalmella painui vuonna 2008 parhaimmillaan vain noin 8 %:iin. Kyseinen kehityskulku oli sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Maailman talouden kriisiytyminen näkyi jo vuonna 2009 työttömyyden vähittäisenä nousuna ja siitä eteenpäin työttömyys on ollut koko Keski-Suomessa huolestuttava ongelma ihan nykypäivään asti – yksi pahimmista koko Suomessa.

Edelleen Keski-Suomi on yksi heikoimmista maakunnista työllisyyden suhteen koko Suomea vertaillen. Keski-Suomessa työttömyysaste oli syyskuun lopussa 12,2 %, kun se koko maan tasolla 10,4 %. Hankasalmella lukema oli 9,9%. Keski-Suomen tilanteeseen tuo huolta jatkossa irtisanomisuhat Äänekoskella Valtran ja Suolahden vaneritehtaalta. TE-palveluiden hoito siirtyy myös kuntien vastuulle valtiolta vuonna 2025, joten asiakokonaisuus on entistä haastavampi kunnille.

Hankasalmen kunnan lainakanta ja leasing pääoma 2018-TS 2027

Hankasalmen kunnan lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 13,2 miljoonaa euroa. Lainakannasta 7,2 miljoonaa oli pitkäaikaista lainaa ja 6 miljoonaa lyhytaikaista kuntatodistuslainaa. Vuoden 2019 asukaskohtainen lainamäärä oli 2.414 euroa asukasta kohti. Vuoden 2020 aikana kunta pystyi muun muassa Attendon kanssa tehdyn sotekiinteistökaupan vuoksi maksamaan lyhytaikaisen lainan pois, eikä uutta lainaa ole nostettu. Niinpä vuoden 2024 lopussa kunnan lainakanta tulee olemaan 3,7 miljoonaa euroa, ja lainamäärä asukasta kohden on pienentynyt jo alle 1 000 euroon. Uutta lainaa ei ole tarkoitus talousarviovuonna nostaa.

Korkotaso pysyi useita vuosia poikkeuksellisen matalalla tasolla mutta vuosina 2022-2023 korot nousivat huomattavasti. Vuoden 2024 aikana korkotaso on lähentynyt laskuun ja sen ennakoidaan laskevan edelleen vuoden 2025 aikana. Kunnan korkokulut pysyvät hajautetun lainasalkun ja pienen lainamäärän vuoksi kuitenkin jatkossakin lainojen suhteen kohtuullisina. Koulukeskuksen leasingrahoituksen kuluihin korkojen muutoksilla on sen sijaan merkittävä vaikutus.

Kunnan lainakannan ohella vieraan pääoman määrässä on siis syytä huomioida uuden koulukeskus-päiväkodin leasingrahoitus, jonka määrä on vuoden 2024 lopussa 13,6 miljoonaa euroa ja talousarviovuoden 2025 lopussa 13,1 miljoonaa euroa. Leasingrahoituksen korot ja lyhennykset ovat sivistystoimen käyttötalouden sisällä.

Kuntakonserni tuo kunnan lainavastuisiin lähinnä vain oman tytäryhtiömme Hakan lainakannan sekä Virastotalon pienen lainan. Vuoden 2023 lopussa omien tytärien lainan määrä oli 2,2 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi konsernilla on muutaman sadantuhannen euron osuus Jyväskylän koulutuskuntayhtymän lainoista.

Talousarviovuoden 2025 investoinnit ovat yhteensä noin miljoona euroa. Kunnan 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti vuonna 2024 saatettiin loppuun kirkonkylän urheilukentän uusiminen sekä muita pienempiä liikuntapaikkainvestointeja. Infra ja rakennukset pidetään kunnossa ja vesihuoltolaitoksen kunnossapitoa sekä toimintavarmuutta kohennetaan jätevesilaitoksen suodatintekniikan uusimisella. Vuoden 2025 investointiohjelmassa varaudutaan myös tulevaan taloushallinnon järjestelmämuutokseen.

Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Tilinpäätösennuste 2024 päättyi noin 250 000 euron alijäämävaiheeseen tämänhetkellä arviolla. Alkuperäinen talousarvio vuodelle 2024 oli noin 700 000 euroa alijäämäinen. Alijäämän supistuminen talousarviovuonna johtuu pääosin verotuottojen huomattavasti paranemisesta talousarvioon nähden. Ennusteen toteutuessa kunnan taseeseen kertynyt kumulatiivinen ylijäämä supistuu noin 2,1 miljoonaan euroon. Vuoden 2024 tulosennusteen paraneminen mahdollisti talouden tasapainotussuunnitelman siirtämiseen ajankohtaan, jolloin muut talouteen vaikuttavat tekijät olisivat paremmin selvillä. Lokakuussa 2024 saatu tieto valtionosuusudistuksen siirtymisestä tarkoittaa kuitenkin sitä, että kunnan täytyy alkaa laatimaan tasapainotussuunnitelmaa huolimatta siitä, että kunnan rahoitus pohjaan vaikuttavat muutokset eivät ole selvillä. Kunnan sijoitus- ja kassavarat mahdollistavat useammalle vuodelle jaksotettavan käyttötalouden tasapainottamisen sekä maltilliset investoinnit ilman lainanottoa.

Talousarvio 2025 on laadittu selkeästi alijäämäiseksi noin 530 000 euroa. Taloussuunnitteluun tuovat haasteita muun muassa te-uudistus, valtionosuusudistuksen lykkäytyminen, mahdollinen kiinteistöverotuksen uudistus ja sotekiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan loppuminen”. Kunnat ovat tällä hetkellä tilanteessa, jossa niiden toimintaedellytyksiin kohdistuu useita merkittäviä epävarmuustekijöitä. Talousarvio ja -suunnitelma eivät pidä sisällään tässä vaiheessa kertaluonteisia myyntituottoja. Nekin saattavat nousta esille talouden tasapainotussuunnitelmatyössä vuonna 2025.

Rahoituksen suhteen verotulot on arvioitu Kuntaliiton syyskuun veroennustekehikon pohjalta varovaisuuden periaatetta noudattaen. Valtionosuudet on arvioitu kuntaliiton laskelman mukaisena.

Toimintakate muodostuu vastuualueille kunnanhallituksen antaman raamin mukaisista nettomenoista, joihin on lautakuntien perusteltujen esitysten vuoksi tehty muutoksia – seuraavien kolmen vuoden kuluessa tullaan hallitusti vastaamaan tehostamis- ja säästötoimiin käyttötaloudessa.

Vuosien 2024–2026 taloussuunnitelman laadinnan perusteista:

Investointien taso vuosina 2025–2029 pyritään pitämään maltillisena. Liikuntapaikkainvestoinnit sekä vesihuollon toiminnan varmistaminen ovat merkittävimmät investointikohteet. Käyttötalouden nettomenoja kasvattavat henkilöstömenot kunta-alan palkkaratkaisujen vuoksi sekä leasingrahoituksen korkomenot – sekä ennen kaikkea siis hyvinvointialueudistuksen osalle kunnista hyvin epäedullinen ja perusteeton rahoitusmalli.

Suurimmat muut kunnan ulkopuolelta tulevat riskit talousarvion ja taloussuunnitelmaan aiheutuvat TE-uudistuksesta, valtionosuusudistuksen lykkäytymisestä ja sotekiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan” loppumisesta.

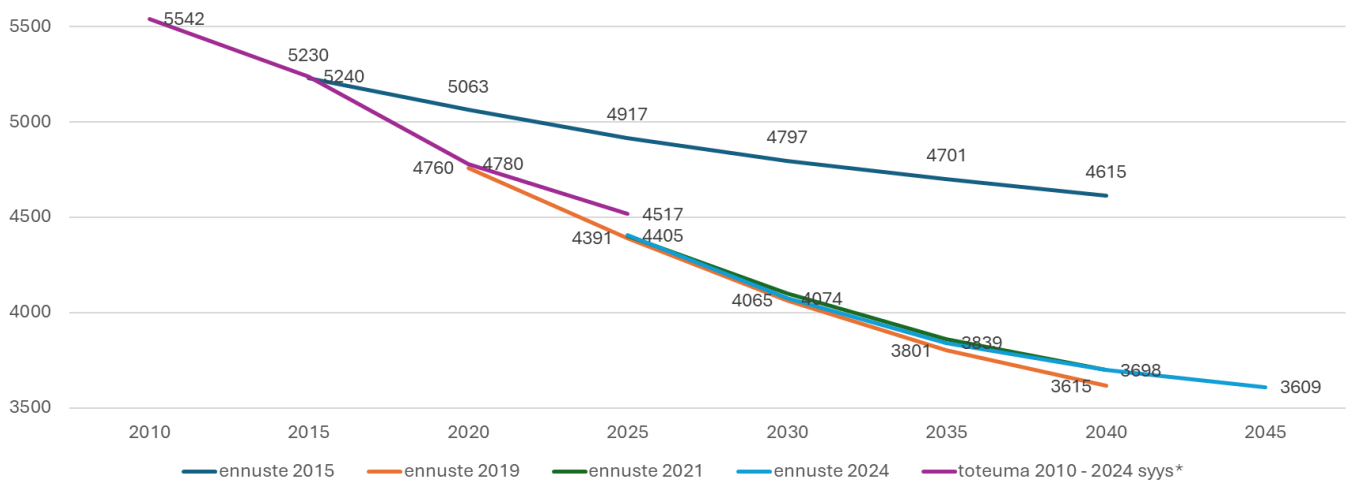
Talousarvion ja -suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon muun muassa seuraavat kunnan talouteen tai toimintaan oleellisesti vaikuttavat seikat:

Väestön määrä

Väestön määrän ja rakenteen kehittämisellä on suurin merkitys niin toimintojen järjestämiselle Hankasalmella kuin niiden rahoituksellekin. Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennuste lähti Hankasalmen kohdalla selkeästi väestön määrän vähenemästä tulevina vuosina. Vuoden 2019 ennusteessa negatiivinen väestön kehitys oli jyrkentyneyt – suunta on sama käytännössä ympäri Suomen. Vain suurissa kasvukeskuksissa ja joissain kunnissa niiden lähellä väestön määrä kasvaa viimeisimpien maanlaajuisten ennusteiden perusteella.

Vuosien 2021 ja 2024 (alla olevassa kuvassa on vuoden 2024 ennusteen luvut) aikana laaditut uudet ennusteet osoittaisivat suunnan kääntyvän hivenen myönteisemmäksi tulevaisuudessa, mutta väestön määrä maaseutukunnissa on yhä vahvasti laskeva. Tällä hetkellä kehitys Hankasalmella on aika tarkastikin vuosien 2021 ja 2024 ennusteen mukaista, kun huomioidaan, että toteumassa 2025 lopullisen väestömäärän sijaan on syyskuun 2024 tilanne. Hivenen ennustetta paremmassa tilanteessa voidaan olla.

Tilastokeskuksen väestöennusteet ja -toteuma

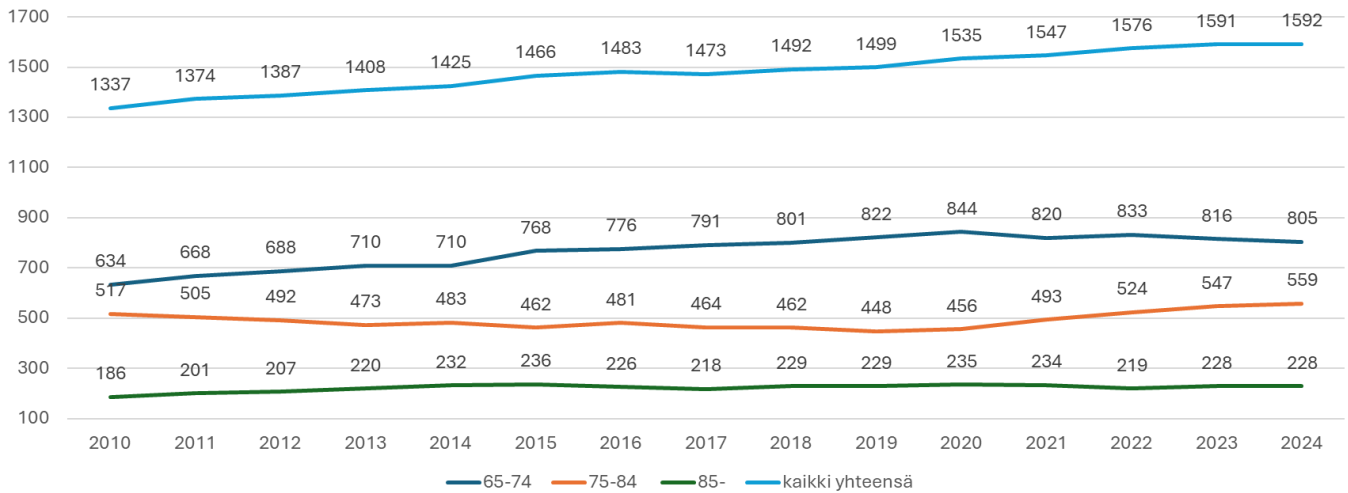

Keski-Suomen maakuntaa ja Jyväskylän seutua muuta maata rajummin esimerkiksi työllisyyden suhteen kohdellut talouden taantuma käänsi voimakkaasti 2010-luvulla muuttoliikkeen suuntaa 2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä negatiivisempaan suuntaan. Se on täytynyt ottaa huomioon kunnan taloutta ja toimintoja suunniteltaessa. Luontainen väestökehitys on matalan syntyvyyden vallitessa koko Suomessa ja Hankasalmellakin haasteena. Toimenpiteitä, joilla tilannetta voidaan kääntää positiivisemmaksi, vaaditaan, ja sellaisia ovat olleet esimerkiksi lapsiin ja nuoriin painottuvat investoinnit viime vuosina. Lasten määrä kunnassa on nyt selkeästi kunnassa syntyneiden määrää suurempi ja syntyvien määrään kehittynyt hivenen matalimpia vuosia paremmalle tasolle.

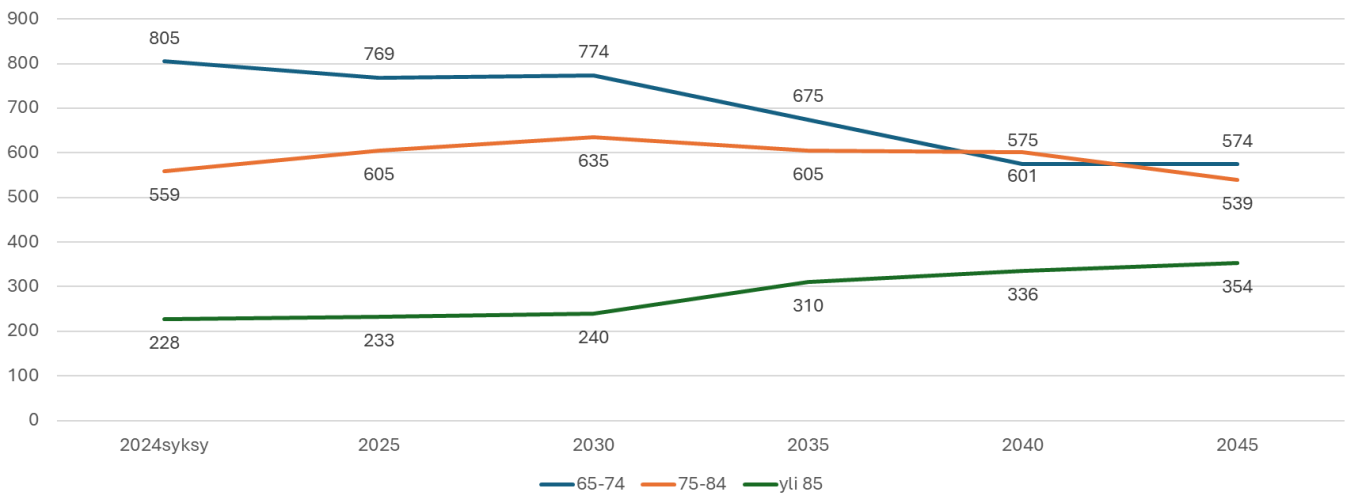
Hankasalmen väestömäärän kehitys ei siis poikkea kokoistensa ja kaltaistensa kuntien väestökehityksestä, mutta kunnan elinvoimaisuuden säilymiseksi kehityskulkuun on saatava aikaan muutosta. Hyvät ja toimivat peruspalvelut, riittävät vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet ja työpaikat ovat erittäin tärkeässä roolissa tontti- ja kaavoituspolitiikan ohella väestön määrän kehityksen kohdalla, vaikka kaupungistumisen globaaliin trendiin emme täysin pystykään vaikuttamaan vain omin toiminemme.

Miten sitten siis toisaalta vanhusväestön ja lasten sekä nuorten määrä on kehittynyt ja miten sen ennustetaan kehittyvän kunnassamme:

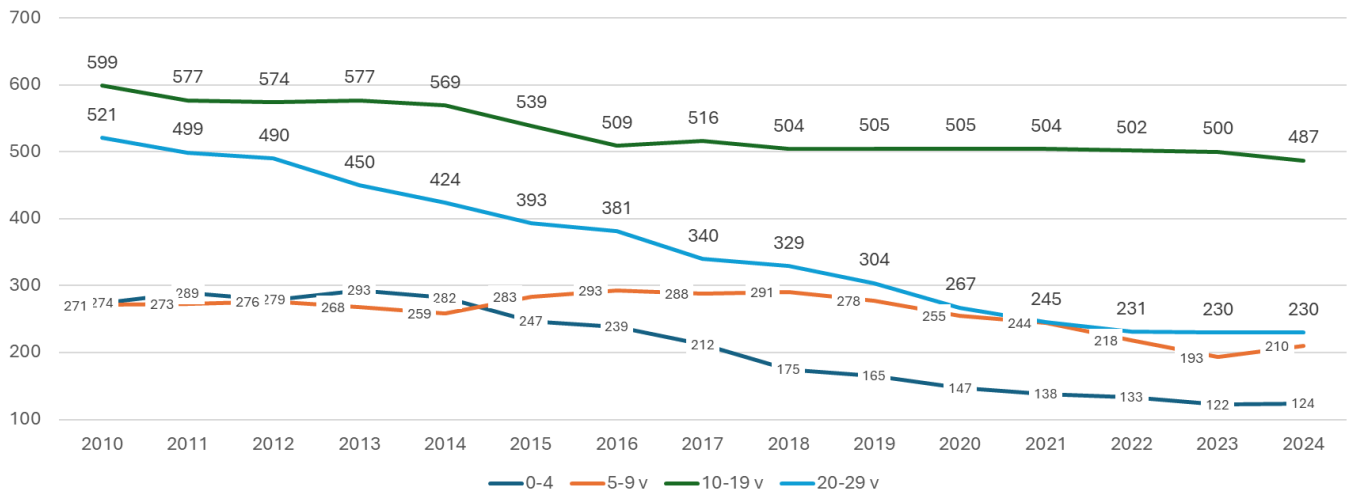
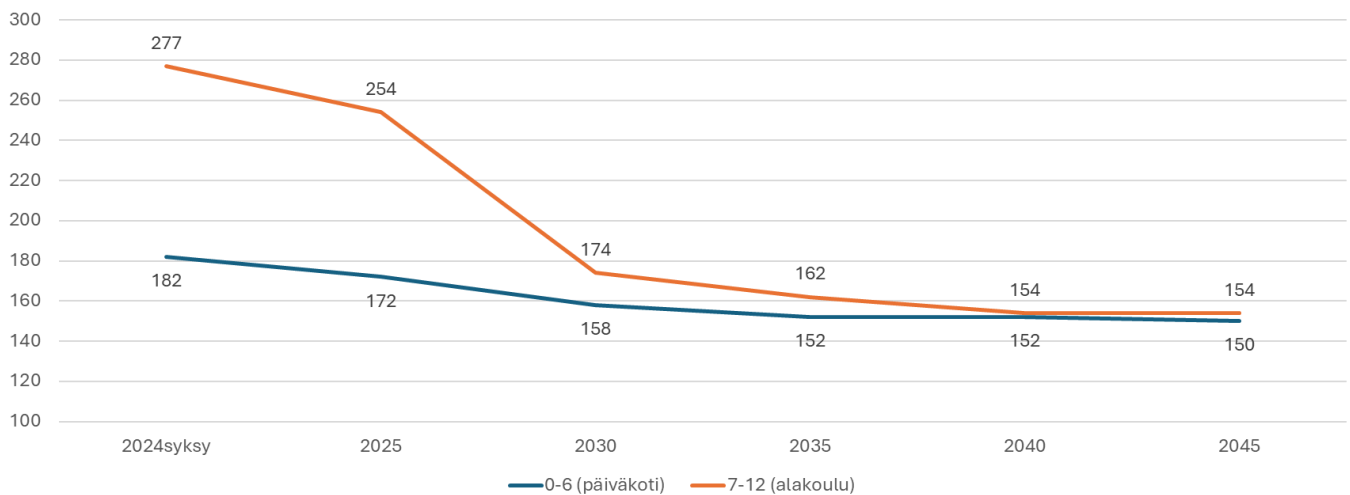
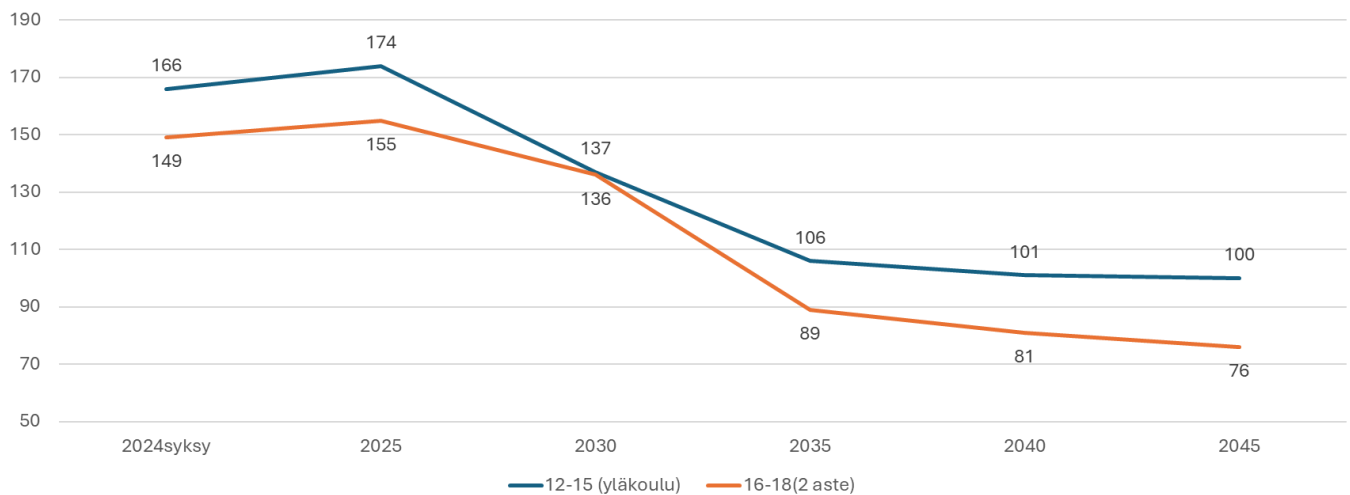
Väestön kehitys yli 65 vuotiaat

Ennuste iäkkään väestön määrän kehityksestä

Eli kehitys näyttäisi siltä niin ennusteen kuin toteuman kautta, että vasta eteenpäin tapahtuisi varsinaista palvelutarvemuutosta kunnassa iäkkäiden osalta. Kunnan onnistumme hyvinvointipalveluissa yli 75-vuotiaille.

Entä sitten lapset ja nuoret:
Lasten ja nuorten määrän kehitys kunnassa

Päiväkoti ja alakouluikäisten ennakoitu kehitys tilastokeskus

Yläkoulu ja 2 asteen ikäisten ennakoitu kehitys tilastokeskus

Yläkoulun oppilasmäärä pysyy kohtuullisen isona vielä seuraavat taloussuunnitelmavuodet. Samoin ikäluokkien koko takaa lukioonkin oppilaita yhdessä suunnitustulukiolaisten kanssa toimintaedellytykset turvautuvat. 2030 vuoden jälkeen alkaa muutos ikäryhmien määrässä yläkouluun ja lukioon huomattavammin vaikuttaa.

Lasten kohdalla on alakoulujen kohdalla edessä muutoksia, koska seuraavien vuosien aikana alakoululaisien määrä muuttuu merkittävästi, vaikka onnistuimmme muuttoliikkeessä lapsiperheiden kohdalla. Varhaiskasvatuksessa palvelutarve supistuisi kuitenkin vain enää hieman.

Huoltosuhte kasvaa työkäisten määrän pienentyessä, vaikkei ikääntyneiden määrä merkittävästi nouse. Tämä on koko Suomen suuri ongelma. Hankasalmi ei sen suhteen ole Keski-Suomen tai Suomen heikoimpien kuntien joukossa, mutta asia on huomioitava.

Muutosta väestörakenteesta ja -määrässä on nyt seurattava kaiken aikaa ja pyrittävä löytämään keinoja työkäisten määrän säilymiseen mahdollisimman suurena Hankasalmella tulevaisuudessakin – sillä on sitten vaikutusta lasten ja nuortenkin määrään.

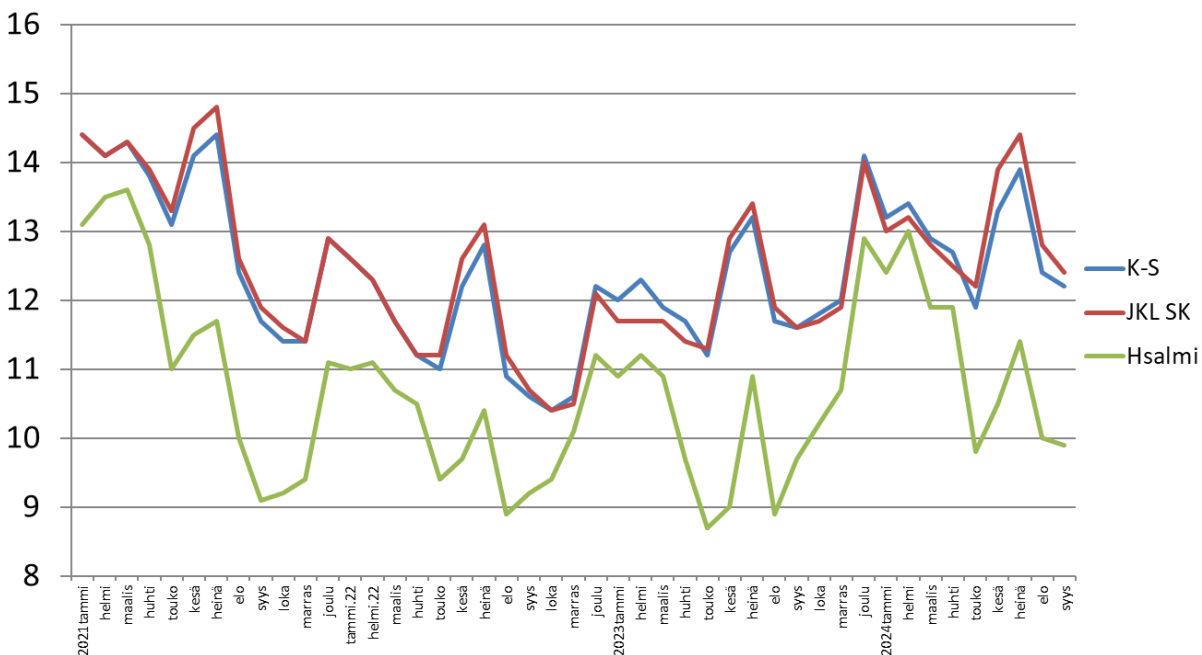
Työllisyys

Vuoden 2014 maaliskuussa kunnan työttömyysprosentti oli huolestuttavasti jo 15,3, ja työttömyys pysyi siitä lähtien hyvin korkealla tasolla aina vuoteen 2017 saakka. Alle 12 prosenttiin syksyn 2013 jälkeen päästi ensimmäisen kerran kesäkuussa 2017. Vuonna 2018 positiivinen kehitys työttömyyden vähenemisessä tilastollisesti jatkui, ja takapakkia tuli käytännössä vasta koronakevällä 2020, onneksi pääasiassa lomautusten vuoksi. Vuoden 2021 kuluessa kehityskulku oli hyvä ja syyskuussa 2021 työttömyysprosentti oli 9,1 %, mitä tasoa parempi se oli viimeksi ollut vuonna 2008. Kuluvana vuonna työttömyys on vaihdellut välillä 13,0 %- 9,8 % ja on syyskuussa 2023 9,9 %. Keskiarvo tänä vuonna tammi-syyskuun välillä on 11,2 % - noin prosentin edellistä vuotta heikompi.

Työttömyydellä on vaikutusta kunnan verotuloihin ja ennen kaikkea ihmisten hyvinvointiin. Kunnilla on myös vastuunsa työmarkkinatukimenojen kattamisesta hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin. Siksi työllisyyden koheneminen on ollut hyvä asia, mutta Ukrainan sodan ja Gazan tilanteen vuoksi on edelleen vaikeaa arvioida, millainen on kehitys talousarviovuonna 2023 Keski-Suomessa ja Hankasalmella. Talous Suomessa on painunut ainakin lyhytaikaiseen taantumaa, joka kohtaa ennen kaikkea rakennusalaa. Tällä hetkellä näyttää huolestuttavalta. Äänekosken vaneritehtaan lakkauttaminen on yksi esimerkki uhkakuvien realisoinemisesta.

Työttömyyden rakenteessa nuorisotyöttömyys ei ole ollut Hankasalmella ongelma – mutta siihen tulee kiinnittää huomiota kaiken aikaa. Siksi Hankasalmi on ollut mukana Ohjaamo-yhteistyössä vuoden 2019 alusta Keski-Suomen TE-toimiston kanssa. Iso haaste on yli 50-vuotiaiden työllistämässä, mutta työllisyyden positiivinen kehitys on vähentänyt työttömyyttä juuri tässä ikäluokassa, ja pitkäaikaistyöttömien määrä on myös laskenut. Tilanne kokonaisuudessaan on kuitenkin juuri nyt parempi kuin koko 2010-luvulla.

Työttömyyden kehitystä ja sen rakennetta seurataan ja on seurattu Hankasalmella kuukausittain ja ennen kaikkea tilannetta on myös pyritty kohentamaan. Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelut kokonaisuudessaan siirtyvät valtiolta kuntien vastuulle ja Hankasalmi silloin osana Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysaluetta, jota Äänekoski isännöi, saa uudenlaisia vastuita työllisyyden hoidon suhteen. Lisäksi lakimuutosten vuoksi kunnan vastuu työmarkkinatukimenoista kasvaa.

Vastuualueiden käyttötalous

Vuoden 2025 talousarvio mahdollistaa vastuualueille sen, että ne voivat toteuttaa hyvälaatuiset palvelut kuntalaisille. Kaikkia vastuualueita koskee kuitenkin edelleen toimintojen tehostamisen vaade, ja ne joutuvat käyttötalouden tasapainotusohjelmaa laadittaessa tehostamaan ja supistamaan toimintaansa vuodelle 2026.

Palveluihin käytettävissä olevia menoja joudutaan leikkaamaan ennen kaikkea siksi, että hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmalli leikkasi kunnilta rahoitusta huomattavasti ennakoitua enemmän ja nuo leikkaukset kohdentuivat vielä hyvin epätasapuolisesti kuntien välillä. Käytännössä tämä merkitsee Hankasalmella sitä, että eri tulosityksikköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut pääosin kyetään turvaamaan. Henkilöstömenojen kasvu kunta-alan palkkaratkaisun vuoksi, Ukrainan sodan aiheuttama kustannustason nousu sekä korkomenojen kasvu ovat (sivistystoimen leasingrahoitteinen koulu) luoneet haasteita vastuualueille.

Vuonna 2024 valmistellaan loppuun TE-palvelujen siirtyminen kuntien vastuulle ja uudet Te-alueet aloittavat toimintansa 1.1.2025. Hankasalmen kunta kuuluu Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, jonka vastuukuntana toimii Äänekoski. Työllisyysalueen toiminnan käynnistäminen ja sen kustannuskehitys on merkittävin vuoden 2025 talousarvioon vaikuttava tekijä. Hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisu ei tuonut Hankasalmelle ainakaan toistaiseksi kovin suuria muutoksia Tähtelän alasajoa lukuun ottamatta. Sote-kiinteistöjen ”pakkovuokra-ajan” loppuminen vuoden 2025 jälkeen tarkoittaa kuitenkin sitä, että kiinteistöistä saatavat vuokratuotot neuvotellaan uudelleen ja tällä neuvottelulla saattaa olla merkittäviä kunnan taloutta heikentäviä vaikutuksia.

Verotus

Tuloveroprosentti korotettiin Hankasalmella 22 % tasolle vuonna 2015. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistövero ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistövero korotettiin myös vuonna 2015. Vuodelle 2015 korotettiin yleistä kiinteistövero 1,1 %:sta 1,2 %:iin, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,5 %:sta 0,6 %:iin ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,1 %:sta 1,2 %:iin. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti korotettiin vuonna 2016 2,5 %:sta 3,1 %:iin. Ja sitä laskettiin 1,2 %:iin vuonna 2021. Vuodelle 2023 se palautettiin 3,1 % tasolle.

Hyvinvointialueuudistus leikkasi kuntien veroprosentteja 12,64 %, joten kunnallisveroprosentti oli vuonna 2023 9,36 %. Yleinen kiinteistövero 1,2 %, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,6 % ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,2 %. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 3,1 %.

Vuodelle 2024 tuloveroprosentti pyöristettiin 9,4 %:iin ja yleinen kiinteistövero nostettiin 1,3 %:iin. Yleisen kiinteistöveron sisällä maapohjan verotus eriytettiin omaksi verotuksen lajikseen ja sen alarajan tuli olla 1,3 %. Tämän takia Hankasalmella yleinen kiinteistövero kokonaisuudessaan nostettiin kerralla tasolle 1,3 %. Vuodelle 2025 veroprosentteihin ei tehdä muutoksia.

Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä

Yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt niin kuntien omista tarpeista käsin kuin lakien edellyttämänäkin. Hankasalmen kunta on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa ja yhteistoiminta Jyväskylän ja sen lähikuntien kanssa on kasvanut vuosien kuluessa. Naapureista Konneveden kanssa jaamme yhteisen kansalaisopiston, ja sen toiminnan kohdalla yhteistyöllä on vuosikausien perinteet.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueessa ovat Jyväskylän vastuukuntamallissa mukana kaikki Jyväskylän seutukunnan kunnat Laukaata lukuun ottamatta sekä Joutsa ja Luhanka sekä 2021 vuoden alusta alkaen myös Äänekoski.

Laukaan hallinnoimassa maaseututoimen yhteistoiminta-alueessa Hankasalmi on mukana Jyväskylän seudun ja Joutsan seudun kuntien sekä ensi vuodesta alkaen myös entisen Keuruun yhteistoiminta-alueen kanssa. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kohdalla vuoden 2021 alusta Laukaa on toiminut vastuukuntana Hankasalmelle.

Työterveys Aalto ja Mehiläinen tuottavat Hankasalmen kunnalle työterveyspalvelut.

Hankasalmi itse isännöi maatalouslomituksen järjestämistä Laukaalle, Konnevedelle, Äänekoskelle ja Uuraisille vuoden 2016 loppuun saakka. Vuoden 2017 alusta lomituksen järjestäminen on siirtynyt Keuruun hallintoon lähes koko Keski-Suomen osalta. Hankasalmella on Keuruun lomitushallinnon yksi etäpiste.

Hankasalmen kunnan talous-, palkka- ja henkilöstöräportointitietojärjestelmät tuotetaan Monetra Keski-Suomi Oy:n (entinen Jyväskylän talouskeskus) kautta. Hankasalmi liittyi yhtiöön vuonna 2019, mutta talouskeskuksen kanssa yhteistoiminta alkoi jo 2009.

Sammakkokangas Oy vastaa kunnalle määriteltyjen jätehuollon palvelutehtävien tuottamisesta. Hankasalmi on puolestaan liittynyt osaksi Sydän-Suomen jätelautakuntaa nyt 2020-luvulla.

Jyväskylän seutukunnan kunnat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen sekä Äänekoski muodostavat yhdessä MAL-sopimusalueen.

Talousarviovuoden 2024 kuluessa on viimeistelty ratkaisut, joilla työllisyysasioiden järjestäminen siirtyy valtiolta Pohjoisen Keski-Suomen järjestämisalueelle, jonka vastuukunta on Äänekoski. Alueeseen kuuluvat Äänekosken ohella Hankasalmi, Kannonkoski, Karsula, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kyyjärvi, Laukaa, Pihtipudas, Saarijärvi ja Viitasaari.

Muissakin palveluissa ollaan valmiita tarkastelemaan yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähden sitova vastuualueittain käyttötalousneton osalta, poikkeuksena vesihuoltolaitos. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta.

Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kunnanvaltuuston kokouksessa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyt mahdolliset yksittäiset talousarviopykälässä mainitut asiat sitovat kuitenkin kaikkia lautakuntia ja vastuualueita.

Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötalousuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötalousuunnitelma ei jonkun tai joidenkin kustannuspaikkojen osalta olisi toteutmassa.

Talousarvion noudattaminen ja toteutumisen seuraminen on ehdottoman välttämätöntä. Talousarvion toteutumista on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta

talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötalousuunnitelma on joiltain osin ylittymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastuualueen sisällä.

Vesihuoltolaitos on ollut vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Vesihuoltolain (9.2.2001/119) muutoksen 1.9.2014 vaatimusten mukaisesti vesihuoltolaitoskokonaisuus on eriytetty kunnan kirjanpidossa muodostamalla siitä kirjanpidollinen taseyksikkö 1.1.2015 alkaen. Hulevesien käsittelystä huolehtii kunta MRL:n mukaisesti. Taseyksikön talousarvio käsitellään kunnan talousarvion 2025 ja talousuunnitelman yhteydessä. Taseyksikön tulojen tulee enintään neljän vuoden pituisella suunnittelukaudella kattaa toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit siltä osin kuin niitä ei kateta oman pääoman ehtoisesella rahoituksella. Vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty kunnan talousarvioon, ja vesihuoltolaitos on laatinut oman talouden tasapainotamissuunnitelmansa, jolla se kattaa taseeseensa syntyneen alijäämän.

Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet ovat vastuualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investointien sitovuustaso valtuustoon nähden on rakennusten ja rakennelmien osalta hankekohtaisesti, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntaakohtaisesti. Muuna taseyksikkönä käsiteltävän vesihuoltolaitoksen sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot.

Vesihuoltolaitoksen kahdelle tai useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

Kustannuspaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastuualueen osalta. Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

Taloussuunnitelman tavoiteasetanta

Kunkin vastuualueen ja tulosityksikön kohdalla esitetään strategiset tavoitteet sekä keinot ja mittarit, jotka on johdettu koko kuntastrategiasta.

Strategisille sekä toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
- tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
- tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan

Taloussuunnitelman yhteenveto

Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Vuosikate (milj. €)	1,8	3,1	1,6	1,2	1,5	1,7	1,9
Vuosikate, €/asukas	383	678	347	260	331	384	431
Vuosikate poistoista, %							
Hyvä > 100 %							
Tyydyttävä 80-100 %	104,4	184,3	92,0	68,9	86,5	76,3	110,2
Heikko < 80 %							
Kassan riittävyys, pv							
-keskim. kunnissa 52 pv	19	35	57	47	45	47	55
-riittävä 14 -30 pv							
Toimintakate, €/asukas	-7 684	-2 619	-2 773	-2 974	-3 005	-3 046	-3 088
Asukasluku	4 601	4 549	4 480	4 520	4 470	4 420	4 370
Talouden tunnuslukuja	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Lainanhoitokate							
> 2 hyvä							
1-2 tyydyttävä	4,8	5,0	2,4	1,9	2,3	2,7	3,0
< 1 heikko							
Investointien tulo-rahoitus, % (vuosikate/nettoinvestoinnit)							
Hyvä > 100 %	266,0	309,4	114,1	107,6	148,0	169,9	188,4
Tyydyttävä 80-100 %							
Heikko < 80 %							
Kunnan lainakanta, €/asukas Koko maan keskiarvo 3365 (2022)	1 175	1 069	956	839	717	589	461
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	19,3	35,4	32,6	30,7	30,6	30,4	30,1
Kunnallisverotuksen tuloveroprosentti Koko maan keskiarvo 7,38 (2023)	22	9,36	9,4	9,4	9,4	9,4	9,4
Kiinteistöveroprosentit							
-yleinen	1,2	1,2					
-rakennusten yleinen			1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
-maapohjan yleinen			1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
-vakituinen asuinrakennus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
-muu asuinrakennus	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
-voimalaitos	1,2	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1

Toiminnan kysyntä-/laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku Ta 2025
Asukkaita 30.9.2024	lukumäärä	4 517
Kuntalaisten ikärakenne 30.9.2024 (Tilastokeskus, ennakkollinen ikärakenne)	30.9.2024 osuus % 0-14 vuotiaita 568 (-25) 15-64 vuotiaita 2 357 (-41) 65-74 vuotiaita 805 (-11) yli 75-vuotiaita 787 (+12)	12,6 52,2 17,8 17,4
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste 2024)	vuonna 2025 vuonna 2030 vuonna 2035	4 405 4 074 3 839
Huoltosuhte (Tilastokeskus)	Taloudellinen (työvoiman ulkopuoliset + työttömät sataa työllistä kohti 31.12.2022)	178
	Väestöllinen (työvoiman ulkopuolella olevat sataa työllistä kohden 31.12.2023)	91,2
Työvoiman rakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä toimialoittain riippumatta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2022 (Tilastokeskus)	Työlliset yhteensä, lukumäärä	1 655
	Maa- ja metsätalous, kalatalous, osuus %	11,4
	Kaivostoiminta, louhinta	0,9
	Teollisuus	12,7
	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0,1
	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	0,8
	Rakentaminen	8,7
	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	9
	Kuljetus ja varastointi	5,6
	Majoitus ja ravitsemustoiminta	3,4
	Informaatio ja viestintä	1,8
	Rahoitus- ja vakuutus toiminta	0,7
	Kiinteistöalan toiminta	0,8
	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	3,1
	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	4,4
	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sos.vak.	3,1
	Koulutus	6,3
	Terveys ja sosiaalipalvelut	20,7
	Taiteet, viihde ja virkistys	1,2
	Muu palvelutoiminta	3,1
	Kotitalouksien toiminta työnantajina	0,5
	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0
	Toimiala tuntematon	1,3
Työllisten määrä 30.9.2024	Lukumäärä	1 677
Työttömyys 30.9.2024	Lukumäärä	184
	Osuus %	9,9

Tiivistelmät vastualueittain

Kunnanhallitus

Vuonna 2025 kunnanhallitus vastaa maailman tilanteesta johtuen ennen kaikkea kunnan valmiussuunnitelman ylläpitämisestä ja valmiuskoulutuksista. Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen neuvottelut sekä hyvinvointialueen (sote-uudistus) aiheuttamien muutosten johtaminen Hankasalmen kunnassa ovat myös keskeisiä toimia.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. TE-palvelujen siirto valtiolta kunnille ajetaan sisään Hankasalmen osalta työllisyyspalveluissa yhdessä vastuukunta Äänekosken ja muiden Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kuntien kanssa.

Kunnanhallituksen vastuulla ovat myös kunnan strategian päivittäminen uuden valtuustokauden aluksi sekä kunnan talouden tasapainotusohjelman laatiminen kevään 2025 aikana. Uusien kuntapäätäjien perehdyttäminen vaalien jälkeen leimaa myös vuotta 2025.

Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi.

Kunnanhallitus vastaa tukipalveluina vastuualueille talous-, palkka- ja henkilöstöhallinnosta sekä tietoturvasta ja tietohallinnosta. Talouden puolella seurataan ennen kaikkea in-house -yhtiöiden mahdollista lainsäädäntömuutosta, joka saattaa aiheuttaa suuria muutoksia kunnan järjestelmäratkaisuihin. Triplan Valmun käyttöönoton vakiinnuttaminen sekä sähköisen arkistoinnin edistäminen ovat eräitä keskeisimpiä tavoitteita vuodelle 2025. Tietohallinnossa pyritään entistä kokonaisvaltaisimpiin palveluratkaisuihin ja jatketaan kehittämistyötä. Atk-palveluiden yksi strategian mukaisista painopisteistä vuonna 2025 on Hankasalmen tietoturvapoliittikan ja sen käytäntöjen läpivienti koko henkilöstölle. Kaikkia hallinnon osalualueita pyritään tekemään entistä tehokkaammin ja toimintaa kehittään.

Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, esi- ja perusopetuksesta, lukio-opinnoista, perusopetuksen

iltapäivätoiminnasta, kansalaisopisto-, kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja nuorisopalveluista. Palveluilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä seudun pito- ja vetovoimaisuutta.

Sivistyslautakunnan raami on 10 251 700 euroa, mikä on 105 600 euroa suurempi kuin vuonna 2024. Sivistyslautakunnan vastuualueen talousarvioehdotus ylittyy annetusta raamista 174 000 euroa johtuen pääasiassa sisäisten erien suuresta kasvusta. Sisäiset erät, pääasiassa vuokrat, nousevat 238 200 euroa vuodesta 2024 vuoteen 2025. Talousarvio on valmisteltu siten, että voidaan edelleen toteuttaa laadukkaita palveluja kuntalaisille.

Vuoden 2025 toiminnassa keskitytään kunnan strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen, muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä kasvun ja oppimisen tukemiseen, laadukkaiden ja ennaltaehkäisevien vapaa-ajan palvelujen tuottamiseen eri kohderyhmille sekä laki- ja opetussuunnitelmamuutosten toimeenpanemiseen. Sivistyspalveluiden yhteiseksi teemaksi on sovittu positiivinen toimintakulttuuri. Päämääränä on tunnistaa ja hyödyntää ne voimavarat mitä meillä jo on olemassa. Positiivisuuden nostaminen kohtaamisissa, viestinnässä ja palvelujen tuottamisessa on yksi keskeinen sivistyspalveluiden toimintatapa.

Lainsäädännölliset muutokset ja määräykset, jotka ohjaavat opetuksen ja koulutuksen toteuttamista 1.8.2025 alkaen:

- Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolmella vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa. Vuosiluokilla 1.-2. sekä äidinkielen ja kirjallisuuden että matematiikan opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla ja vuosiluokilla 3.-6. äidinkielen opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla. Tavoitteena on nostaa suomalaisten oppimistuloksia ja koulutustasoa sekä vahvistaa perustaitojen osaamista, jotta jokainen saavuttaisi peruskoulusta riittävät perustiedot.
- Opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnissä myös lakimuutokset, joiden myötä oppimisen tuen järjestelmä uudistuu sekä esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää oppilaan saaman tuen muotoja sekä turvata riittävä tuki siten, että tuen muodot

ovat valtakunnallisesti yhtenäiset, selkeät ja monipuoliset. Lisäksi esityksen tavoitteena on vähentää opetushenkilöstön hallinnollista taakkaa.

Oppilasennusteen mukaan esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä laskee 37 oppilaalla lukuvuodelle 2025-2026. Tämä on otettu huomioon suunnitelmassa vuoden 2025 talousarviota seuraavasti:

- kiertävä englannin kielen lehtorin virka on jätetty täyttämättä jo 1.8.2024 alkaen viranhaltijan irtisanouduttua
- määräaikaisen päätoimisen tuntiopettajan tehtävää ei täydetä Aseman koululla syksystä 2025 alkaen
- eläköityvän luokanopettajan virkaa ei täydetä Niemisjärven koulussa syksystä 2025 alkaen

Kuuhankaveden yläkoulussa oppilaiden väheneminen on huomioitu siten, että 7. ja 9. vuosiluokat muuttuvat kaksisarjaisiksi jo syksystä 2024 alkaen. 9. vuosiluokkien kohdalla kaksisarjaisuuteen vaikuttavat syksyllä 2023 ja 2024 yläkouluun perustetut erityisopetuksen pienryhmät ja joustavan perusopetuksen ryhmän jatkuminen. Perustetut pienryhmät eivät ole lisänneet tuntikehystä eivätkä kustannuksia, mutta ovat oppilaille oppimisen tuen kannalta erittäin merkittäviä.

Vuoden alusta 2025 Sillankorvan päiväkodin johtaja eläköityy. Hänen tehtävänsä on sisältynyt puolet johtajan tehtävää ja puolet lapsiryhmässä toimimista. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on lisääntynyt varsinkin alle 3-vuotiaiden osalta. Tämän vuoksi nähdään tärkeänä, että tehtäviä järjestellään seuraavalla tavalla: päiväkodin johtajan tehtävä jätetään täyttämättä ja sijalle esitetään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan toimea. Johtajan hallinnolliset ja johtamistehtävät liitetään osaksi varhaiskasvatuspäällikön tehtäviä. Varhaiskasvatuspäällikkö toimii myös perhepäivähoidonohjaajana ja esihenkilönä perhepäivähoitajille. Perhepäivähoitajat ovat vähentyneet merkittävästi. Vuonna 2013 perhepäivähoitajia oli 23 ja vuonna 2024 heitä on neljä, joista kaksi eläköityy vuoden 2025 loppupuolella. Näin ollen varhaiskasvatuspäällikön tehtävästä vapautuu aikaa päiväkodin johtajuudelle ja kun tehtävästä siirtyy vielä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät sivistystoimenjohtajalle 1.1.2025 alkaen, työpanos varhaiskasvatukseen on jatkossa 100 %.

Liikuntapalveluihin vakinaistetaan liikuntakoordinaattori, jonka tehtävänimike muutetaan liikunta- ja hyvinvointikoordinaattoriksi. Liikunnallisen elämäntavan hanke #hankasalmiliikkuu tulee päätökseen

31.12.2024 ja hankkeessa tehtyä työtä on tavoite jatkaa vuoden 2025 alusta vakituisen työntekijän työnokseilla kunnan omana toimintana. Koordinaattorille sisällytetään tehtävään liikunnan lisäksi muuta hyvinvointi- ja terveystoimintaa. Panostus nähdään toiminnallisesti tärkeänä ennaltaehkäisyä ja taloudellisesti perusteltuna, koska hyte-työn laatua parantamalla on mahdollisuus kasvattaa kunnan hyte-kerroin -valtionosuutta.

Kirkonkylän koulukeskuksen ja Sillankorvan päiväkodin osalta leasing-kulut ovat merkittävä osa koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelujen talousarviota. Kiinteistö rakennettiin leasing-rahoitusratkaisulla ja sen omistaa Kuntarahaus. Leasing-vuokraa maksetaan 20 vuoden ajan ja vuonna 2040 kunta lunastaa koulukeskuksen ja päiväkodin itselleen maksamalla 35 % jäännösarvon urakkasummasta. Korkomenojen kasvu on hieman laantunut ja arvio leasingkuluista korkoineen sivistyksen osalta on 860 400 euroa (TA24=1 027 700 euroa). Tämän lisäksi ympäristöpalvelut sisällyttää keittiöön kohdistuvat leasingkulut 29 500 euroa sisäisiin kustannuksiin, jotka laskutetaan ateriakustannuksissa sivistykseltä.

ICT-kulujen nousu on jatkunut edellisistä vuosista ja nousuun ovat vaikuttaneet kunnassa tapahtuvat ohjelmisto- ja palvelin sekä arkistointiin liittyvät uudistukset.

Sivistyspalveluissa jatkuu kevään 2025 aikana useita hankkeita ja hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa ja palkkaamaan lisähenkilöstöä muun muassa kouluille ja varhaiskasvatukseen.

Sivistyspalveluissa suurimmat investointitarpeet kohdistuvat pääasiassa kunnan liikuntaympäristöjen kehittämiseen menneitten lähivuosien tapaan. Aseman liikuntapuiston (urheilukentän) perusparannukseen esitetään noin 400 000 euron määrärahaa, josta vuodelle 2025 kohdistuisi 200 000 euroa, liikuntapaikkojen varustamiseen 10 000 euroa ja suunnistuskarttoihin 10 000 euroa. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille hankitaan kannettavat tietokoneet 20 000 euroa ja kouluille esitetään ICT-hankintoihin 20 000 euroa sekä varhaiskasvatukseen uuden ohjelmiston hankintaan 25 000 euroa. Aseman koululle esitetään säilytyskalusteisiin 10 000 euroa, kirjastolle kalusteisiin 10 000 euroa ja nuorten työpajalle tasolaminaattorin hankintaan 10 000 euroa. Sinisiiven päiväkodin pihaan esitetään 15 000 euroa uuden aidan ja katoksen rakentamiseen.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla vuosittaisena perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa.

Takana on lähes kaksi toimintavuotta hyvinvointialueuudistuksen jälkeen ja talousarviovuoteen 2025 lähdetään odottavin mieltein. Hyvinvointialue ei tule käyttämään optiovuotta sotekiinteistöjen vuokrauksessa ja ainakin Tähtelän kiinteistön vuokrauksesta luovutaan. Kuitenkin vuosi 2025 toteutuu vielä nykyisellä sopimuksella ja vuokratasolla.

Ympäristötoimen toimialalla ei ole näköpiirissä isoja rakennushankkeita ja painopiste on siirtynyt rakentamisesta kunnossapitoon sekä infran ja vesihuoltolaitoksen peruskorjauksiin. Tämä näkyykin vuoden 2025 talousarviosuunnittelussa ja alati kiristynvä talous tulee näkymään kunnan strategian painottamisessa talousarviosuunnittelussa.

Arkistojen ja käyttötiedon siirtoa sähköiseen muotoon on jatkettu vuoden 2024 aikana, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Arkistojen skannaus on edennyt suunnitellusti jo neljän vuoden ajan ja toimintaa tullaan jatkamaan tulevilla talousarviovuodella yhden henkilötyövuoden voimin. Arkiston siirtoa sähköiseen muotoon ja rakennusrekisterin ylläpitoa käsittelemään kokonaisuutena.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta ja toiminnassa pyritään kustannustehokkuuteen.

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa olevassa ympäristönsuojelun yksikössä. Yhteistoiminta on ollut odotusten mukaista, mutta joitakin maltillisia asiakaspalautteita on tullut toiminnasta. Tehtävien hoidossa näkyy kuitenkin isomman organisaation keskusteleva vaikutus ja toiminta on alkanut vakiintua.

Rakennusvalvonnan tehtävät hoidetaan myös yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa olevassa rakennusvalvonnan yksikössä. Yhteistoiminta-alue on huolehtinut Hankasalmen rakennustarkastajan tehtävistä, ja kunnan palveluksessa oleva toimistosihiteeri on huolehtinut rakennusvalvonnan paikallisesta asiakaspalvelusta sekä muista täydentävistä töistä.

Kuntakonsernin kiinteistöhallinnossa kiinnitetään huomiota rakennusten kunnossapitoon ja huoltoon. Konsernin kiinteistöjen kuntoa parannetaan suunnitelmakaudella edelleen luopumalla heikoimmista rakennuksista, sekä kunnostamalla ja peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia. Tavoite on, että asuntotoimi luopuu vielä yksittäisistä vuokra-asunnoista ja käytöstä poistuneista tiloista. Hakan peruskorjauksia jatketaan loppuvuodesta 2025 Hakan taloustilanteen kohennuttua.

Palveluhenkisen, motivoituneen ja aktiivisesti osaa mistaan kehittävän henkilöstönsä, sekä yhteistyökumppaneidensa voimin ympäristötoimen tulosityksiköt tuottavat kuntalaisille kustannustehokasta ja tarpeenmukaista palvelua.

Käyttötalous

Käyttötalouden toimintatulot ovat 5 967 000 euroa, toimintamenot 19 409 000 euroa ja nettomenot 13 442 000 euroa ilman rahoituseriä ja poistoja.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
					euroa	%
Myyntituotot	3 378	2 971	2 795	2 771	-24	-0,9 %
Maksutuotot	1 364	176	164	168	4	2,4 %
Tuet ja avustukset	1 193	836	544	297	-247	-45,4 %
Muut toimintatuotot	2 539	2 529	2 509	2 731	222	8,8 %
TOIMINTATUOTOT	8 474	6 512	6 012	5 967	-45	-0,7 %
Henkilöstökulut	14 607	9 288	9 145	9 169	24	0,3 %
Palvelujen ostot	22 890	4 129	4 170	4 590	420	10,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 994	1 669	1 624	1 785	161	9,9 %
Avustukset	1 472	628	686	970	284	41,4 %
Muut toimintakulut	2 864	2 730	2 810	2 895	85	3,0 %
TOIMINTAKULUT	43 827	18 444	18 435	19 409	974	5,3 %
TOIMINTAKATE	-35 353	-11 932	-12 423	-13 442	-1 019	8,2 %
Poistot	-1 695	-1 674	-1 690	-1 703	-13	0,8 %

Toimintakate (1 000 euroa)	TP 2022	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa	%
Tulot	8 474	6 530	6 013	5 968	-45	-0,7 %
Keskusvaalilautakunta	10	9	25	4	-21	-84,0 %
Tarkastuslautakunta						
Kunnanhallitus*	250	436	247	122	-125	-50,6 %
Perusturvalautakunta	2 431					
Sivistyslautakunta	1 129	1 236	943	810	-133	-14,1 %
Ympäristölautakunta	4 654	4 849	4 798	5 032	234	4,9 %
Menot	43 827	18 445	18 435	19 411	976	5,3 %
Keskusvaalilautakunta	18	24	45	39	-6	-13,3 %
Tarkastuslautakunta	27	29	30	31	1	3,3 %
Kunnanhallitus*	1 936	2 531	2 505	2 953	448	17,9 %
Perusturvalautakunta	26 514					
Sivistyslautakunta	10 188	11 062	11 089	11 236	147	1,3 %
Ympäristölautakunta	5 144	4 799	4 766	5 152	386	8,1 %
Netto	-35 353	-11 915	-12 422	-13 443	-1 021	8,2 %
Keskusvaalilautakunta	-8	-15	-20	-35	-15	75,0 %
Tarkastuslautakunta	-27	-29	-30	-31	-1	3,3 %
Kunnanhallitus*	-1 686	-2 095	-2 258	-2 831	-573	25,4 %
Perusturvalautakunta	-24 083					
Sivistyslautakunta	-9 059	-9 826	-10 146	-10 426	-280	2,8 %
Ympäristölautakunta	-490	50	32	-120	-152	-475,0 %

*Työllistämisen tulosalue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnahallituksen vastuualueelle 1.1.2023, näin ollen kaikki 2023-2025 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2022 ja TP 2021 lukuihin.

Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 4,2 miljoonaa euroa ja verotuloja 10,2 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyy 390 000 euroa enemmän kuin vuonna 2023 ja verotuloja puolestaan 250 000 euroa enemmän. Rahoituksen suhteen verotulot on arvioitu Kuntaliiton syyskuun veroennustekehikon pohjalta varovaisuuden periaatetta noudattaen. Valtionosuudet on arvioitu kuntaliiton laskelman mukaisena.

Suunnitelmavuosien osalta on syytä huomioida seuraavat seikat: alun perin valtionosuusjärjestelmän uudistuksen piti tulla voimaan vuoden 2026 alusta

lähtien. Lokakuussa 2024 tuli kuitenkin tieto uudistuksen lykkäytymisestä. Valtionosuusuudistuksen myötä tulee rahoituspohjaan muutos, jonka lopullisesta aikataulusta, toteutusmallista ja konkreettisesta vaikutuksesta Hankasalmen kunnan rahoitukseen ei ole mitään laskelmia. Valtionosuusarviot taloussuunnitelmavuosina ovat oikeasti siis vain arvioita, joiden taustatiedot ovat hyvin hämärän peitossa. Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton veroennustekehikon perusteella.

Valtionosuudet ja verotulot

1000 e	TP 2022	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2023-2024	
					euroa	%
Valtionosuudet	20 095	5 013	3 857	4 226	369	9,6 %
-peruspalvelujen valtionosuus	11 245	1 093	9	670	661	7344,4 %
-verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 104	2 693	2 665	2 665	0	0,0 %
-opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	250	164	136	136	0	0,0 %
-verotulomenetysten korvaus	3 496	1 063	1 047	755	-292	-27,9 %
Verotulot	16 842	9 804	9 972	10 220	248	2,5 %
-tulovero	13 855	7 326	7 300	7 499	199	2,7 %
-yhteisövero	1 510	944	1 030	1 085	55	5,3 %
-kiinteistövero	1 477	1 534	1 642	1 636	-6	-0,4 %
Yhteensä	36 937	14 747	13 829	14 446	617	4,2 %

Henkilöstö

Kunnan hallintosääntö, kuntastrategia sekä vuonna 2022 päivitetty kunnan henkilöstöohjelma ohjaavat kunnan henkilöstöpolitiikkaa. Intran kautta henkilöstöpolitiikkaa tehdään avoimeksi ja vuorovaikutukselliseksi.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa tapahtuu talousarvion suunnittelukaudella muutoksia ja ennen kaikkea luontaisia poistumia hyödynnetään henkilöstömäärän supistamisessa. Kunnassa käytiin vuodenvaiheessa 2019–2020 koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kuluessa tehtiin suunnitellusti kolmivuotinen henkilöstösuunnitelma. Sen kautta saavutettiin keinot, joilla henkilöstökustannusten muutos vuoden 2023 loppuun mennessä on kaikkiaan 1.113.000 euroa ja 28 henkilötövuotta verrattuna vuoden 2020 alkuun.

Suuri muutos henkilöstörakenteessa tapahtui sen ohella vuoden 2023 alussa kun perusturvan henkilöstö siirtyi hyvinvointialueelle. Tämä koski noin 100 vakituista työntekijää ja kolmannesta kunnan henkilöstöstä.

Tasapainotusohjelmaa laadittaessa käydään läpi mahdollisuudet leikata vielä henkilöstökustannuksistakin - mutta 2020 päättyneiden yt-neuvottelujen kaltaisia mahdollisuuksia ei henkilöstömenoista ole enää säästää, mikäli palvelut aiotaan laadukkaina turvata.

Investoinnit

Vuoden 2025 talousarvion investointien nettomenot ovat noin 1 miljoonaa euroa.

Talousarviovuoden 2025 suunnitelmassa olevat investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfuran toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Investointisuunnitelmassa investointien kohdalla on käytetty suurta harkintaa, jotta lainanhoitokulut ja poistot eivät kasvaisi turhan suuriksi kunnan käyttötalouden kannalta. Lisäksi investointiohjelmassa on varauduttu lähivuosien aikana tulevaan taloushallinnon ohjelmistomuutokseen.

Valtuuston 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti liikuntaolosuhteisiin on panostettu muun muassa kirkonkylän urheilukentän uusimisen loppuun saattamisella vuoden 2024 aikana ja Aseman ja Niemisjärven ulkokuntosalien rakentamisella.

Viimeisten vuosien kuluessa kunnan rakennuskantaan on investoitu merkittävästi ja viimeisinä vuosina on toteutettu Aseman ja Kirkonkylän välinen kevyen liikenteen väylä. Attendo on rakentanut kuntaan kunnalle uuden terveyskeskuksen ja omaan toimintaansa palvelutalon sekä senioriasuntoja, jotka saatiin kokonaisuudessaan käyttöön vuoden 2021 aikana. Isoja rakennusinvestointeja ei vuodelle 2025 tämän vuoksi esitetä – eikä niitä ole näköpiirissä suunnitteluvuosina.

KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakoäänestyksen järjestämisestä ja ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Alue- ja kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ennakoäänien laskennasta ja kaikkien äänien tarkastuslaskennasta. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii vielä ehdokashakemusten

vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Äänestysaluejako on ennallaan; Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi. Vuonna 2024 järjestettiin presidentinvaalit sekä europarlamenttivaalit. Vuonna 2025 järjestetään yhdistetyt alue- ja kuntavaalit. Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Myyntituotot		25			
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	9		4	4	
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT	9	25	4	-21	-84,0 %
Henkilöstökulut	20	38	32	-6	-15,8 %
Palvelujen ostot	3	6	5	-1	-16,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1		2	2	
Avustukset					
Muut toimintakulut		1	1	0	
TOIMINTAKULUT	24	45	39	-6	-13,3 %
TOIMINTAKATE	-15	-20	-35	-15	75,0 %
Poistot					

Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikautaan vastaavan ajan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö TALVEA:lta. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset tiedoksi kunnanvaltuustolle.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset					
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT					
Henkilöstökulut	9	9	9	0	0,0 %
Palvelujen ostot	20	21	22	1	4,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Avustukset					
Muut toimintakulut					
TOIMINTAKULUT	29	30	31	1	3,3 %
TOIMINTAKATE	-29	-30	-31	-1	3,3 %
Poistot					

Kunnanhallitus

Vuonna 2025 kunnanhallitus vastaa maailman tilanteesta johtuen ennen kaikkea kunnan valmiussuunnitelman ylläpitämisestä ja valmiuskoulutuksista. Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen neuvottelut sekä hyvinvointialueen (sote-uudistus) aiheuttamien muutosten johtaminen Hankasalmen kunnassa ovat keskeisiä toimia.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. TE-palvelujen siirto valtiolta kunnille ajetaan sisään Hankasalmen osalta työllisyyspalveluissa yhdessä vastuukunta Äänekosken ja muiden Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kuntien kanssa.

Kunnan strategian päivittäminen uuden valtuustokauden aluksi on kunnanhallituksen vastuulla. Kunnan talouden tasapainotusohjelman laatiminen kevään 2025 on kunnanhallituksen keskeisin vastuu vuonna 2025 – samoin tasapainotuksen toteutumisen valvominen taloussuunnitelmavuosina. Uusien kuntapäätäjien perehdyttäminen vaalien jälkeen leimaa myös vuotta 2025.

Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi.

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Myyntituotot	152	55	81	26	47,3 %
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	257	191	41	-150	-78,5 %
Muut toimintatuotot	27	1		-1	-100,0 %
TOIMINTATUOTOT	436	247	122	-125	-50,6 %
Henkilöstökulut	1 178	1 136	963	-173	-15,2 %
Palvelujen ostot	614	696	1 031	335	48,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	42	22	17	-5	-22,7 %
Avustukset	394	445	729	284	63,8 %
Muut toimintakulut	303	206	213	7	3,4 %
TOIMINTAKULUT	2 531	2 505	2 953	448	17,9 %
TOIMINTAKATE	-2 095	-2 258	-2 831	-573	25,4 %
Poistot	30	36	12	-24	-66,7 %

Keskus- ja luottamushenkilöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta ja varautumisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten

yhteistyön aktivoiminen, kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa. Vuonna 2025 keskeistä on luoda suuntaviivat kunnan käyttötalouden tasapainottamiseen valtionosuusrahoituksen leikkaannuttua merkittävästi hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmallin vuoksi. Sekä uuden valtuustokauden aluksi uusien luottamushenkilöiden perehdyttäminen ja strategian päivitys.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yrittäjäjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarviointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Kunnan ja yritysten yhteydenpito säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja kaikki yritysajat huomioivaa (myös alkutuotanto). Yrittäjäjärjestöjä kuullen konkretisoidaan kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita	Tehtyjen vaikutusarviointien määrä, yrittäjätilaisuuksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uusi elinkeinopoliittinen ohjelma kunnan strategian päivityksen yhteydessä.	Kunnanjohtaja
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvä yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Kunta yhdistää yhdistyksiä yhteistyöhön ja tukee niiden toiminnan ja tapahtumien markkinointia	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään joka toinen vuosi kyselyn avulla - ensimmäinen 2025 alkuvuonna)	Kunnanjohtaja, hyvinvointipalveluiden viranhaltijat
Yritysten toimintaedellytykset				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritystoiminnan toimitilarpeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle.	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin etsitään yhdessä ratkaisuja. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä.	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arvioiminen, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Gradian aloittavien yritysten palveluihin	Aloittaneiden yritysten määrä ja Gradialla asioineiden määrä	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen	Facebook-, Instagram- ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään)	Kunnanjohtaja
Kunnan talouden tasapaino				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät	Talouden ohjaaminen niin, että riittävät palvelut turvataan rahoituspohjan kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen	Talousarvion mukaan toteutuva käyttötalous ja taloussuunnitelmavuosien kuluessa keinojen löytyminen tasapainoon pääsyyn.	Kunnanjohtaja, talousjohtaja, vastuualuejohtajat

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	
Väestömäärän kehityksen muutos ennusteita parempaan suuntaan	4548	4500	4520	4490	4460	4430	
		Toteuma	Toteuma	Toteuma	Toteuma	Toteuma	
Taloudelliset tavoitteet		2017	2018	2019	2020	2021	Toteuma
Elinkeino toiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä		1385 (+3)	1372 (-13)	1356 (-16)	1340 (-16)	1306 (-34)	1294 (-12)

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vakituiset	3	3,0	3,0	0,0	0,0 %
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen	9,2	7,5		-7,5	-100,0 %
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen	0,25	0,25		-0,3	-100,0 %
Muut määräaikaiset	0,35	0,35		-0,4	-100,0 %
Yhteensä	12,8	11,10	3,00	-8,1	-73,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Luottamushenkilöhallinto					
Tulot	263	40	80	40	100,0 %
Menot	776	694	772	78	11,2 %
Netto	-513	-654	-692	-38	5,8 %
Elinkeinopalvelut					
Tulot					
Menot	252	319	298	-21	-6,6 %
Netto	-252	-319	-298	21	-6,6 %
Kunnallinen työllistäminen					
Tulot	97	148		-148	-100,0 %
Menot	313	366	1 001	635	173,5 %
Netto	-216	-218	-1 001	-783	359,2 %
Tukityöllistäminen yrityksiin					
Tulot	8	9		-9	-100,0 %
Menot	9	8		-8	-100,0 %
Netto	-1	1		-1	-100,0 %
Työmarkkinatuen kuntaosuus					
Tulot					
Menot	277	280	487	207	73,9 %
Netto	-277	-280	-487	-207	73,9 %
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä					
Tulot	368	197	80	-108	-54,8 %
Menot	1 627	1 667	2 558	692	41,5 %
Netto	-1 259	-1 470	-2 478	-800	54,4 %

Vuonna 2025 voimaantuleva TE-uudistus vaikuttaa merkittävästi vuoden 2025 lukuihin, joten kaikki TP 2023 ja TA 2024 luvut eivät ole vertailukelpoisia TA 2025 lukuihin.

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen ja hyvinvointiin.

Hallinto- ja talouspalvelut tuottavat yleiset hallintoon ja talouteen liittyvät tukipalvelut kunnan toimintoihin. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivoivan työympäristön ylläpitämiseen. Sähköisten palvelujen kehittämällä tuetaan talous- ja hallinto-palveluiden sujuvuutta. Triplan Valmun käyttöönoton vakiinnuttaminen sekä sähköisen arkistoinnin edistäminen ovat eräitä keskeisimpiä tavoitteita vuodelle 2025.

Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovel-lus- ja laitetuen. Atk-palveluiden yksi strategian mu-kaisista painopisteistä vuonna 2025 on Hankasalmen tietoturvapoliitikan ja sen käytäntöjen läpivienti koko henkilöstölle.

Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhte-asioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaisia päämääriä pyritään saavuttamaan esihenkilötyön tukemisella ja koulutussuunnitelman toteuttamisella.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoite on, että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Kunnanjohtaja
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelma perustuu tunnistettuihin tarpeisiin ja se on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen	Henkilöstökertomuksen koonti toteutuneista koulutuksista, työtyytyväisyyskysely.	Henkilöstöjohtaja
Henkilöstöhallinto	Esihenkilötyön kehittäminen. Esihenkilöillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen.	Kehitetään esihenkilötilaisuuksia, ohjeistuksia ja niiden hyödyntämistä arjen työssä. Henkilöstön mukaan saaminen työyhteisön kehittämiseen.	Työtyytyväisyyskysely	Henkilöstöjohtaja
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Laadukas sähköinen tiedottaminen sekä sähköisen asioinnin kehittäminen ja ylläpito kuntalaisille, luottamushenkilöille ja henkilöstölle.	Sähköisen asioinnin kehittäminen ja laadukas sähköinen tiedottaminen kunnan verkkosivuilla sekä sometileillä.	Kunnan verkkosivuilta ja sometileiltä saatu palaute.	Kunnanjohtaja
Hallinto- ja talouspalvelut	Asioiden ja asiakirjojen sujuva tiedonhaku ja asiakirjojen oikea-aikainen säilyvyys.	Triplan Valmun käytön vakiinnuttaminen ja sähköisen arkistoinnin edistäminen sekä arkiston käyttöönotto	Ohjelmistojen käyttöönotto vuoden loppuun mennessä	Palvelujohtaja ja talousjohtaja
Atk-palvelut	Tietoturvallisen dokumentinhallinnan parantaminen nykyhetken velvoitteiden ja vaatimusten tasolle	Hankasalmen tietoturvapoliitikan ja sen käytäntöjen läpivienti koko henkilöstölle. Tietoturvapoiikkeamien tunnistaminen ja ehkäisy.	Tietosuojan vaikutusten arviointi. Riskien tunnistaminen ja arviointi. Henkilökunnan tietoturvakoulutukset.	Atk-suunnittelija

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Vakituiset	10,3	9,8	9,8	0,0	0,0 %
Sijaiset	1,0	0,25		-0,3	-100,0 %
Yhteensä	11,3	10,1	9,80	-0,3	-2,5 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Hallinto- ja talouspalvelut					
Tulot	4	1		-1	-100,0 %
Menot	470	408	450	42	10,3 %
Netto	-466	-407	-450	-43	10,6 %
Atk-palvelut					
Tulot	27	7		-7	-100,0 %
Menot	259	256	229	-27	-10,5 %
Netto	-232	-249	-229	20	-8,0 %
Henkilöstöhallinto					
Tulot	38	42	41	-1	-2,4 %
Menot	173	174	203	29	16,7 %
Netto	-135	-132	-162	-30	22,7 %
Yleishallinto yhteensä					
Tulot	69	50	41	-9	-18,0 %
Menot	902	838	882	44	5,3 %
Netto	-833	-788	-841	-53	6,7 %

Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluissa on henkilötyövuosina laskettuna henkilöstöä 115,46, joista määräaikaista sivutoimisia tuntiopettajia on erityisesti kansalaisopistossa (60-70 henkilöä, henkilötyövuosina 9,3). Tämän lisäksi hankerahoituksen myötä määräaikaista työntekijöitä on muun muassa kohdennetussa nuorisotyössä, kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksilla ja

työhyvinvointia edistetään työyhteisöissä eri keinoin. Vakituisten henkilöstön koulutukseen on varattu 300 euroa/henkilö. Tämän lisäksi henkilöstöllä on mahdollisuus kouluttautua Eduhouse-verkkopalvelun kautta yhteisesti sovittuihin aihealueisiin sekä oman kiinnostuksen mukaisiin koulutuksiin.

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Myyntituotot	464	407	372	-35	-8,6 %
Maksutuotot	171	163	166	3	1,8 %
Tuet ja Avustukset	572	353	252	-101	-28,6 %
Muut toimintatuotot	29	20	20	0	0,0 %
TOIMINTATUOTOT	1 236	943	810	-133	-14,1 %
Henkilöstökulut	6 387	6 310	6 387	77	1,2 %
Palvelujen ostot	2 387	2 322	2 341	19	0,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	412	396	409	13	3,3 %
Avustukset	147	151	151	0	0,0 %
Muut toimintakulut	1 729	1 910	1 948	38	2,0 %
TOIMINTAKULUT	11 062	11 089	11 236	147	1,3 %
TOIMINTAKATE	-9 826	-10 146	-10 426	-280	2,8 %
Poistot	262	203	228	25	12,3 %

Hallinto ja toimisto

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö koostuu sivistystoimen

toimialajohtajasta (0,85 htv) ja toimistosihteeristä (0,75 htv). Toimistosihteerii toimii myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko, josta kulut kohdistuvat kunnanhallituksen alle. Sivistystoimenjohtajalle siirtyy aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät (0,15 htv) varhaiskasvatuspäälliköltä.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Tulot					
Menot	208	209	204	-5	-2,4 %
Netto	-208	-209	-204	5	-2,4 %

Koulutuspalvelut

Koulutuspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaasta esi- ja perusopetuksesta, lukio-opinnoista sekä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Palveluilla edistetään lasten ja nuorten oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia sekä seudun vetovoimaisuutta.

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään Aseman, Niemisjärven ja Kuuhankaveden koulujen yhteydessä ja koordinoinnista vastaa sivistystoimenjohtaja 1.1.2025 alkaen.

Lukiossa on 78 opiskelijaa (edellisenä lv. 80), joista suunnistuslinjalaisia 21 (26,9 %). Suunnistuslinjalaiset tulevat ympäri Suomea opiskelemaan Hankasalmen lukioon.

Esi- ja perusopetusta järjestetään Aseman ja Niemisjärven alakouluissa sekä Kuuhankaveden yhteiskoulussa. Esiopetus siirtyi koulujen hallinnoimaksi syksystä 2020 alkaen. Oppilasmäärät ovat lähteneet laskuun. Esikoululaisten määrä asettuu syksystä 2024 alkaen alle 30 lapseen per vuosi ja myös yläkoululaisten määrä on lähtenyt laskemaan. Tulevina vuosina oppilaat vähenevät 26 - 40 oppilasta per vuosi oppilasennusteen mukaan.

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.	Muutos edelliseen lukuvuoteen
2022-2023	39	38	41	64	50	48	64	61	58	63	526	
2023-2024	36	40	38	42	64	51	47	62	63	60	503	-23
2024-2025	29	36	42	40	41	62	50	44	59	65	468	-35
2025-2026	28	29	36	42	40	41	62	50	44	59	431	-37
2026-2027	27	28	29	36	42	40	41	62	50	44	399	-32
2027-2028	17	27	28	29	36	42	40	41	62	50	372	-27
2028-2029	24	17	27	28	29	36	42	40	41	62	346	-26
2029-2030	22	24	17	27	28	29	36	42	40	41	306	-40

Toiminnassa tapahtuvat muutokset

Opetuksen vuosittaisesta ja viikoittaisesta määrästä säädetään Perusopetusasetuksella. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolmella vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa 1.8.2025 alkaen. Tavoitteena on nostaa suomalaisten oppimistuloksia ja koulutustasoa sekä vahvistaa perustaitojen osaamista, jotta jokainen saavuttaisi peruskoulusta riittävät perustiedot. Vuosiluokilla 1.-2. sekä äidinkielen ja kirjallisuuden että matematiikan opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla ja vuosiluokilla 3.-6. äidinkielen opetusta lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla.

1.8.2024 B1-kieleen lisättiin jo yksi vuosiviikkotunti 7. luokalle, jolloin oppiaineen opetuksen vähimmäismäärä nousi kuudesta seitsemään vuosiviikkotuntiin koko peruskoulun aikana. 1.8.2025 alkaen perusopetuksen minimituntimäärä tulee olemaan 228 vuosiviikkotuntia. Kuuhankaveden yläkoulussa on ollut opetusta kaksi tuntia yli minimimäärän, 7. ja 8. luokan valinnaisaineissa. Jatkossa seitsemännen vuosiluokan valinnaisaine jää pois ja

kahdeksannelle luokalle jää yksi valinnaisaine. Näin ollen tuntijako tulee olemaan 229 vuosiviikkotuntia.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnissä lakimuutokset, joiden myötä oppimisen tuen järjestelmä uudistuu sekä esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa 1.8.2025 alkaen. Hallituksen esityksen tavoitteena on selkiyttää oppimisen tukea koskevat säännökset perusopetuslaissa ja muissa niihin liittyvissä säännöksissä. Esi- ja perusopetuksen oppimisen tuen uudistuksella turvataan kaikille oppilaille riittävä tuki ja samalla vähennetään opetushenkilöstön hallinnollista taakkaa. Tarkoitus on, että oppilas saa tukea oppimiseensa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Tuen muotoja yhtenäistetään ja selkiytetään valtakunnallisesti sekä varmistetaan riittävät resurssit ja osaaminen tukitoimien toteuttamiseen.

Ensisijaiset tukimuodot, joihin kaikilla oppilailla on oikeus, ovat ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Näihin sisältyy yleinen tukiopeetus, opetuskielen tukiopeetus sekä erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan joustavasti ja pienemmille ryhmille oppilaita tarpeiden mukaan. Oppilaskohtaisista tukitoimista, jotka perustuvat vahvempiin tuen tarpeisiin, säädetään tarkemmin. Oppilaskohtaiset tukitoimet ovat säännöllisiä ja perustuvat yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Näihin sisältyy sekä osittain pienryhmässä, että tarvittaessa kokonaan erityisluokassa toteutettava opetus sekä oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut.

Lakimuutoksesta johtuen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden päivitys on käynnistynyt. Ensisijaisesti muutokset liittyvät oppimisen tukea käsittelevän luvun päivittämiseen, ja lisäksi päivitetään tarvittavia muita lukuja perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä muutokset paikalliseen opetussuunnitelmaansa viimeistään 31.7.2025.

Suomen hallitus antoi viikolla 42 esityksensä ([159/2024 vp](#)) laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi eduskunnalle. Esityksen käsittely sivistysvaliokunnassa käynnistyy viikolla 45 ja lakipaketti käsitellään täysistunnossa joulukuussa 2024. Lakipakettiin kuuluvat neljä lakia on suunniteltu tulemaan voimaan eri aikoina: Laki ylioppilastutkintolain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025 ja laki lukiolain muuttamisesta osin 1.1.2025 ja osin 1.8.2025. Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta taas on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2025 sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 1.1.2026.

Mikäli lait hyväksytään eduskunnassa hallituksen esittämällä tavalla, oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat muutokset tulisivat voimaan 1.8.2025. Muilta osin lukiolain muutokset tulisivat voimaan vuoden 2025 alusta. Tämä tulee aiheuttamaan myös muutoksen oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevaan kohtaan opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opetushallitus pyrkii saamaan luonnoksen LOPS-perusteiden muutoksesta lausuntokierrokselle jo

loppuvuoden 2024 aikana. Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä muutokset opetussuunnitelmaansa viimeistään 31.7.2025.

Lukiolaisen oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan säätämällä opiskelijan oikeudesta tukiopeutukseen, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi tarvitsisi erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Oppimisen tukea, tukiopeutusta ja erityisopetusta koskevat muutokset tulevat voimaan 1.8.2025 alkaen.

Muut muutokset

Oppilasennusteen mukaan esi- ja perusopetuksen oppilaiden määrä laskee 37 oppilaalla lukuvuodelle 2025-2026. Tämä on otettu huomioon suunniteltaessa vuoden 2025 talousarviota seuraavasti:

- kiertävä englannin kielen lehtorin virka on jätetty täyttämättä jo 1.8.2024 alkaen viranhaltijan irtisanouduttua
- määräaikaisen päätoimisen tuntiopettajan tehtävää ei täydetä Aseman koululla syksystä 2025 alkaen
- eläköityvän luokanopettajan virkaa ei täydetä Niemisjärven koulussa syksystä 2025 alkaen

Kuuhankaveden yläkoulussa oppilaiden väheneminen on huomioitu siten, että 7. ja 9. vuosiluokat muuttuivat kaksisarjaisiksi jo syksystä 2024 alkaen. Kaksisarjaisuuteen vaikuttavat myös yläkouluun perustetut erityisopetuksen pienryhmät ja joustavan perusopetuksen ryhmän jatkuminen. Yläkoulussa toimii jo kaksi erityisopetuksen pienryhmää, toinen määräaikaisesti 2021-2026 ja toinen toistaiseksi. Tuen oppilaiden määrä on kasvanut ja siksi yläkouluun perustettiin kolmas erityisopetuksen pienryhmä määräaikaisesti lukuvuodelle 2024-2025 erityisen tuen oppilaille. Ryhmien maksimikoko on 10 oppilasta. Perustetut pienryhmät eivät ole lisänneet tuntikehystä eivätkä kustannuksia, mutta ovat oppilaille oppimisen tuen kannalta erittäin merkittäviä. Oppimisen tuen uudistuksesta tulevat muutokset määrittävät määräaikaisten pienryhmien jatkon tulevaisuudessa.

Oppilasennusteet kouluittain

Kuuhankaveden yhtenäiskoulu

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.	Kaikki yhteensä
2022-2023	15	18	20	27	21	25	27	153	61	58	63	182	335
2023-2024	13	14	19	19	26	22	27	140	62	63	60	185	325
2024-2025	12	14	16	20	21	27	23	133	44	59	65	168	301
2025-2026	15	12	14	16	20	21	27	125	50	44	59	153	278
2026-2027	15	15	12	14	16	20	21	113	62	50	44	156	269
2027-2028	8	15	15	12	14	16	20	100	41	62	50	153	253
2028-2029	13	8	15	15	12	14	16	93	40	41	62	143	236
2029-2030	8	13	8	15	15	12	14	85	42	40	41	123	208
2030-2031									36	42	40	118	118
2031-2032									29	36	42	107	107

Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa sekä ala- että yläkoululaisten määrä vähenee. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa opiskelee 41 oppilasta syksyllä 2025. Alakoulussa on erityisopetuksen pienryhmä kunnan 4.-6. luokkalaisille. Lukuvuonna 2024-2025 yläkoulussa on kolme erityisopetuksen pienryhmää ja joustavan perusopetuksen ryhmä (JOPO). 7. ja 9.

vuosiluokat ovat kaksisarjaisia ja 8. vuosiluokka kolmisarjainen. Lukuvuonna 2025-2026 yläkoulun kaikki vuosiluokat ovat kaksisarjaisia, mikäli erityisopetuksen pienryhmät pysyvät ennallaan. Kuuhankaveden yläkoulussa osa aineenopettajista on yhteisiä lukion kanssa.

Aseman koulu

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	14	12	12	23	18	11	25	115
2023-2024	18	16	12	14	24	17	10	111
2024-2025	11	17	15	12	11	21	15	102
2025-2026	7	11	17	15	12	11	21	94
2026-2027	7	7	11	17	15	12	11	80
2027-2028	6	7	7	11	17	15	12	75
2028-2029	7	6	7	7	11	17	15	70
2029-2030	8	7	6	7	7	11	17	63

Aseman koulun oppilasmäärä vähenee ja osa opetuksesta järjestetään yhdysluokkaopetuksena. Kymmenen oppilasta 0.-3. luokkien oppilaista opiskelee

erityisopetuksen pienryhmässä. Syksyllä 2025 joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 35 oppilasta, joista 5 opiskelee erityisopetuksen pienryhmässä.

Niemisjärven koulu

	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	10	8	9	14	11	12	12	76
2023-2024	5	10	7	9	14	12	10	67
2024-2025	6	5	11	8	9	14	12	65
2025-2026	6	6	5	11	8	9	14	59
2026-2027	5	6	6	5	11	8	9	50
2027-2028	3	5	6	6	5	11	8	44
2028-2029	4	3	5	6	6	5	11	40
2029-2030	6	4	3	5	6	6	5	35

Niemisjärven koulun oppilasmäärä vähenee ja luokkakoot ovat pieniä. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena.

Syksyllä 2025 joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 17 oppilasta, 3.-4. luokalla on 19 oppilasta ja 5.-6. luokalla 23 oppilasta.

Koulutuspalveluissa jatkuu kevään 2025 aikana useita hankkeita ja hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa palkkaamalla lisähenkilöstöä. Esi- ja perusopetuksen tasa-arvohanke on tarkoitettu yhdenvertaisuuden ja inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen kouluissa. Harrastamisen Suomen mallin hankkeessa tarjotaan 1.-9. luokkalaisille mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa välipaloiheen koulupäivän yhteydessä kaikissa kouluissa. Lukiokoulutuksen oppimisen tuen kehittämishankkeessa rakennetaan opiskelijoita varten oppimisen tuen ja hyvinvoinnin monimediainen digitaalinen oppimisympäristö. Digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen saadulla hankeavustuksella pyritään lisäämään oppilaiden ja opetushenkilöstön motivaatiota sekä kyvykkyyttä digitaalisten mahdollisuuksien hyödyntämiseen esi- ja perusopetuksessa.

Toiminnan painopisteet vuonna 2025

Joustavan esi- ja alkuopetuksen vakiinnuttaminen ja perustaitojen vahvistaminen

- Koulutuspalveluiden keskeinen painopiste ja kunnan strategian mukainen tavoite. Toimintamallia on kehitetty syksystä 2021 alkaen kaikissa alakouluissa koulun toimintakulttuuri huomioiden ja nyt keskitytään arvioinnin kehittämiseen. Toimintamalli antaa oppilasmäärien vähetessä mahdollisuuden kehittää toiminnan laatua ja hyödyntää resursseja viisaasti. Samalla se palvelee koulupolkunsa aloittavia lapsia parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden heidän oppimisvalmiutensa. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolmella vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa vahvistamaan luku-, kirjoitus- ja laskutaitoja. Pedagogisena painopisteenä on näihin perustaitoihin keskittyminen syksystä 2025 alkaen. Paikallinen opetussuunnitelma on päivitetty muutosten vaatimalla tavalla lisätuntien osalta.

Oppimisen tuen varmistaminen esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Syksystä 2024 alkaen on kaikissa kouluissa otettu käyttöön poissaoloihin puuttumisen toimintamalli ja tukiopetuksen tehostaminen ja sitä vahvistetaan edelleen. Toimintamalli perustuu yhteisessä koulussa -hankkeeseen. Yhtenäisen toimintamallin tavoitteena on vahvistaa oppilaiden kouluun kiinnittymistä, puuttua poissaoloihin varhaisessa vaiheessa sekä tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia. Esi-

ja perusopetuksen oppimisen tuen uudistus astuu voimaan 1.8.2025. Keskeisenä lähtökohtana on

siirtää tuen painopistettä varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen. Esi- ja perusopetuksen kolmiporaisen tuen poistuminen sekä muut tuen muutokset edellyttävät toimintakulttuuriin muuttamista. Henkilöstö on perehdytettävä sekä tarjottava selkokielestä tietoa oppilaille ja vanhemmille siitä, miten tukea esi- ja perusopetuksessa tarjotaan. Perusopetuksen opetusryhmien muodostamista koskevia ryhmäkokosäännöksiä tiukennetaan. Paikallinen opetussuunnitelma päivitetään muutosten vaatimalla tavalla oppimisen tuen osalta.

Lukiolaisen oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan säätämällä opiskelijan oikeudesta tukiopeutukseen, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Lisäksi opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi tarvitsisi erityisopetusta oppimäärän osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Lukiolaisten oppimisen tukeen panostetaan muun muassa saadun hankeavustuksen turvin rakentamalla oppimisen tuen ja hyvinvoinnin monimediainen digitaalinen oppimisympäristö, josta opiskelijat saavat opiskelutaitoihin ja -asenteisiin (mm. opiskelutekniikka, itsesäätely ja ajanhallinta) ja oppimishaasteisiin liittyvää tietoa ja harjoitteita, ainekohtaista tukimateriaalia sekä hyvinvointia edistävää, koulu-uupumusta ehkäisevää ohjauksimateriaalia. Paikallinen opetussuunnitelma päivitetään muutosten vaatimalla tavalla.

Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen esi- ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa

Yrittäjyyskasvatusta vahvistetaan Yrityskylä yhteistyöllä. Tavoitteena on, että jokainen nuori innostuu työelämästä, hallitsee omaa talouttaan ja haluaa toimia yritteliäänä yhteiskunnan jäsenenä. NYTin Yrityskylä-oppimiskokonaisuus on opetussuunnitelmaan pohjautuva peruskoulun kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisille suunnattu yhteiskunnan, työelämän, talouden ja yritteliäisyyden oppimispolku. Oppimiskokonaisuuden aikana oppilas ymmärtää liiketoiminnan peruseriaatteen ja oppii yritysten toiminnasta kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä yritysten roolista yhteiskunnassa. Oppilas myös oivaltaa vastuullisuuden merkityksen liiketoiminnassa. Tämän lisäksi perusopetuksen oppilaat ja lukion opiskelijat järjestävät erilaista pienimuotoista yritystoimintaa koulutyön puitteissa.

Lukiokoulutuksen kehittäminen

- Koulutuspalveluiden keskeinen painopiste ja kunnan strategian mukainen tavoite.

Päämääränä on vahvistaa lukiotoimintaa yhteistyöllä eri tahojen kanssa ja hyödyntää verkko-opetusta mahdollisuuksien mukaan. Suunnistusvalmennuslinja säilytetään vahvana ja laadukkaana. Tavoitteena on kehittää lukion opetusta niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia nykyistä kattavammin sekä tukee opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja oppimista. Lukion laatustrategia vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja edistää oppimiseröjen kaventumista, tukee ja edistää oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanoa sekä jatkuvan oppimisen uudistuksen valmistelua. Lukiokoulutuksen laatutekijät ovat laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri sekä saavutettava lukiokoulutus.

Avoimen vuorovaikutuksen, suvaitsevan toimintakulttuurin sekä koulunuorisotyön ja harrastustoiminnan kehittäminen

Koulussa tehtävää nuorisotyötä on kehitetty vuodesta 2022 alkaen yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa siten, että hankerahoituksella on täydennetty kunnallisen nuorisotyön ½ vakanssi yhdeksi kokonaiseksi tehtäväksi. Hankerahoitusta on käytettävissä vuosille 2025 ja 2026. Tavoitteena on kehittää toimintamalleja nuorten aitoon kuulemiseen ja huolehtia siitä, että nuorten osallisuus toteutuu. Panostetaan nivelvaiheisiin ja toisen asteen

opintoihin siirtymisen tukemiseen, unohtamatta omaan kuntaan jääviä lukiolaisia ja suunnistuslinjalle muualta tulevia nuoria. **Samalla keskitytään vaikuttamaan kiusaamisen ennaltaehkäisemisen toimintatapoihin kouluissa, mikä on koulutuspalveluiden painopiste kunnan strategian mukaisesti.** Tätä tavoitetta tukee myös mieluinen ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä, Harrastamisen Suomen malli, johon on saatu Aluehallintovirastolta kolmas jatkorahoitus lukuvuodelle 2024-2025.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Ylläpidetään ja aktivoidaan henkilöstön hyvinvointia eri tavoin muun muassa kuntosalin käyttömahdollisuus ja muita liikuntaan liittyviä etuja sekä Epassi-etuus haluttuun palveluun. Henkilöstöllä on mahdollisuus kouluttautua Eduhousen verkkokoulutuspalveluita hyödyntäen.

Ajantasaiset digitaidot

Saadun hankeavustuksen turvin tavoitteena on parantaa hanketyöntekijän ohjauksella opettajien ja oppilaiden digitaalisia valmiuksia sekä tukea heitä hyödyntämään tekoälyä. Opettajat saavat tekoälystä tukea opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Oppilaat tutustuvat tekoälyyn, oppivat tunnistamaan sitä ja pääsevät kokeilemaan sen käyttömahdollisuuksia ohjatusti. Tavoitteena on herätellä opettajien ja oppilaiden avointa ja samalla kriittistä suhtautumista uuteen teknologiaan ja löytämään sen hyödyt.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut 2025				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Joustavan esi- ja alkuopetuksen vakiinnuttaminen sekä perustaitojen vahvistamiseen keskittyminen	Vahvistaa joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintamallia ja kehittää arviointia sekä vahvistaa perustaitojen osaamista	Kouluissa annettava opetus mahdollistaa joustavat esi- ja alkuopetuksen järjestelyt 0.-2. lk. Lukemiseen, kirjoit-tamiseen ja laskemiseen keskittyminen 1.-3. lk	Toimintamallin ja arvioinnin kehittäminen. Jatkuva arviointi. Paikallinen OPS päivitetty muutosten vaatimalla tavalla.	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Oppimisen tuen varmistaminen ja oppimisen tuen uudistuksen toimeenpano esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa sekä paikallisten opetussuunnitelmien päivittäminen	Mahdollistaa tukea tarvitseville oppilaille varhainen, riittävä ja oikea-aikainen tuki. Hyödyntää tukiovetusta tehokkaasti ensisijaisena tukitoimena. Poissaolojen seurantamallin käyttöönotto 1.8.2024.	Oppilas saa onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimi-ssa. Ongelmiin puututaan ennen niiden monimuotoistumista ja syvenemistä.	Tuen tarvitsijoiden määrä ja erityisopetuksen pienryhmien määrä. Oppilaspoissaolomäärä n ja toimenpiteiden seuranta. Paikallinen OPS ja LOPS päivitetty	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat, erityisopettajat, luokanopettajat, aineenopettajat
Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen	Huomioida yrittäjyyskasvatus perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa	Eri-laisen pienimuotoisen yritystoiminnan järjestäminen koulutyön puitteissa, esim. koulukahvilat, oppilaskunnan puffetti	Yrityskylä-yhteistyö. Järjestetyt yrittäjyyteen liittyvät tapahtumat.	Rehtorit, koulunjohtajat
Lukiokoulutuksen kehittäminen mukaan lukien suunnistuslinja	Varmistaa lukion opintotarjontaa yhteistyöllä muiden lukioiden kanssa sekä hyödyntämällä verkko-opetusta. Säilyttää suunnistusvalmennuslinja vahvana ja laadukkaana.	Lukion laatustrategiatyön toteuttaminen. Toimintakulttuurin kehittäminen niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia ja antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia.	Oppilasmäärä. Kirjoittaneiden määrä. Oppimistulokset.	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, aineenopettajat, ryhmänohjaajat ja hanketyöntekijä
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Ylläpitää ja aktivoida henkilöstön hyvinvointia. Huolehtia henkilöstön riittävästä täydennyskoulutuksesta.	Osallistetaan ja vastuutetaan henkilöstöä. EduHouse -koulutukset.	Sairauserpoissaolojen määrä. Toteutuneet koulutuspäivät. Työtyytyväisyyskysely.	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Avoimen vuorovaikutuksen, suvaitsevan toimintakulttuurin sekä koulunuorisotyön ja harrastustoiminnan kehittäminen	Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen. Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Koulussa toimii useita oppilaita ja opiskelijoita osallistavia ryhmiä. Koulun tiloissa järjestetään tapahtumia. Turvallinen välituntitoiminta. Huoltajien osallistaminen. Harrastamisen Suomen mallin harrastustoimintaa toteutetaan osana koulupäivää.	Koulun ilmapiirikyselyn tulokset. KiVa-koulukyselyt. Harrastuskerhojen, ryhmien ja tapahtumien määrä. Koulunuorisotyön toimintamallit.	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat, nuorisotyöntekijät
Ajantasaiset digitaidot	Nostaa oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien digitaitotasoa ja pitää se ajantasalla.	Digisuunnitelman toteuttaminen. Oppilaiden digi-passien toteuttaminen. O365-ympäristön hyödyntäminen.	Koulutustarvekartoitus. Digitaikoulutukset ja perehdytykset. O365-ympäristön käyttöaste.	Rehtorit, koulunjohtajat

Taloudelliset tavoitteet

Sivistyslautakunnan vastualueen suurimmat kustannukset kohdistuvat koulutuspalveluihin, jossa säädökset ja määräykset säätelevät mm. perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää, erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, lukiokoulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä opetustoimen henkilöstön kelpoisuuksia.

1.8.2025 alkaen voimaan tulevat lainsäädännölliset muutokset kasvattavat kustannuksia palkkojen muodossa. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolmella vuosiviikkotunnilla alakouluihin syksystä 2025 alkaen. Kolmen alakoulun osalta nousuviin kustannuksiin on varattu 10 500 euroa. Pysyvät lisäkustannukset korvataan osana kuntien peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 5 §:n mukaista kuntien peruspalveluiden valtionosuutta.

Myös oppimisen tuen uudistus niin esi- ja perusopetuksessa kuin lukiokoulutuksessa 1.8.2025 alkaen vaatii resursseja, mutta niihin ei ole voitu vielä varautua, koska säädösvalmistelu on vielä kesken. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä on kuitenkin tuotu esille, että pysyvät lisäkustannukset korvataan osana kuntien peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 5 §:n mukaista kuntien peruspalveluiden valtionosuutta.

Lukion suunnistuslinjan rahoitukseen sovittiin neuvotteluissa kuntaosuudeksi 65 000 euroa laadukkaan valmennustoiminnan takaamiseksi. Tämän lisäksi maksetaan opiskelijakohtainen bonus 150 euroa/opiskelija sekä syys- että kevätlukukaudelta, mikäli suunnistajaopiskelijoiden määrä on vähintään 15. Tämän lisäksi sovittiin, että kunta kustantaa suunnistajien harjoitusmatkoja lähialueelle 2 000 eurolla vuodessa. Kiinteä maksuosuus 65 000 euroa ja bonuksista ja harjoitusmatkoista 8 000 euroa, yhteensä noin 73 000 euroa vuodelle 2025. Suunnistuslukiolaisia on 21 lukuvuonna 2024-2025 ja kaikki ovat ulkopaikkakuntalaisia.

Koulukuljetusmenoihin varataan 627 000 euroa ja tuloihin 42 500 euroa. Oppilasmäärän väheneminen ei suoraan heijastu koulukuljetuskustannuksiin. Kuljetusetuus on syksyllä 2024 noin 54 prosentilla oppilaista (254 oppilasta). Tämän lisäksi noin 8 prosenttia oppilaista on hakenut maksullista

koulukyytiä. Lukiolaisista vain 11,5 prosenttia (9 opiskelijaa) käyttää kunnan järjestämiä koulukyytejä, joihin kunta voi hakea Kelan koulumatkatukea.

Sisäiset erät - siivous, ateriat, vesi ja varsinkin vuokrat, kasvavat merkittävästi, joista suurin osa kohdistuu koulutuspalveluihin. Leasing-korkomenojen kasvu on hieman laantunut ja arvio leasingkuluista korkoineen koulukeskuksen osalta on 765 900 euroa (TA24=914 800 euroa). Tämän lisäksi ympäristöpalvelut sisällyttää keittiöön kohdistuvat leasingkulut 29 500 euroa sisäisiin kustannuksiin, jotka lascutetaan ateriakustannuksissa sivistykseltä.

Valtion erityisavustukset lukuvuodelle 2024–2025 on huomioitu niin tulojen kuin menojen osalta keväeseen 2025 asti. Hankkeiden määrä tulee tulevaisuudessa vähenemään Opetus- ja kulttuuriministeriön säästöjen vuoksi.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Nettokustannukset/oppilas	10 704	11 385	12 664	1 279	11,2 %
Nettokustannukset/opiskelija	12 805	13 020	13 764	744	5,7 %
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	2 386	3 109	3 288	179	5,8 %

Henkilöstö

Kunnan kiertävä englannin kielen lehtorin virka on jätetty täyttämättä jo 1.8.2024 alkaen viranhaltijan irtisanouduttua tehtävästään. Kunnassa on toinen kiertävä englannin kielen lehtorin virka, joka riittää oppilasmäärien vähetessä tarpeeseen. Niemisjärven koulun virassa oleva luokanopettaja eläköityy 1.8.2025. Oppilasmäärät vähenevät ja luokkakoot ovat pieniä. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena ja yksi luokanopettajan tehtävä jää täyttämättä. Aseman koululle on palkattu lukuvuonna 2024-2025 määräaikainen päätoiminen tuntiopettaja kunnan koulujen määräaikaisten tehtäväjärjestelyjen vuoksi. Tehtävää ei täytetä syksystä 2025 alkaen.

Vuoden 2025 suunnitelma henkilöstöstä koostuu vakituudessa työ/virkasuhteessa 49,79 henkilötyövuotta, sijaisia 3,14 henkilötyövuotta ja muut määräaikaiset 13,08 htv. Yhteensä 66,01 henkilötyövuotta, jossa on lisäystä edelliseen vuoteen 0,9 henkilötyövuotta. Vuoden 2024 talousarviota laadittaessa muun muassa oli jäänyt kirjaamatta kahden koulunkäynninohjaajan henkilötyövuodet Aseman koulussa sekä koulutuspalveluissa osa hanketyöntekijöistä oli jäänyt laskematta henkilötyövuosiin, mistä johtuu vuoden 2025 henkilötyövuosien hieman suurempi määrä.

Henkilöstön määrä (htv1) Koulutuspalvelut	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vakituiset	45,82	52,29	49,79	-2,5	-4,8 %
Sijaiset	9,05	3,48	3,14	-0,34	-9,8 %
Työllistetyt					
Muut määräaikaiset	15,65	9,34	13,08	3,74	40,0 %
Yhteensä	70,52	65,11	66,01	0,9	1,4 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Perusopetus					
Tulot	649	456	384	-72	-15,8 %
Menot	6 238	6 166	6 216	50	0,8 %
Netto	-5 589	-5 710	-5 832	-122	2,1 %
Lukio					
Tulot	25	24	43	19	79,2 %
Menot	992	1 079	1 117	38	3,5 %
Netto	-967	-1 055	-1 074	-19	1,8 %
Koulutuspalvelut yhteensä					
Tulot	674	480	427	-53	-11,0 %
Menot	7 230	7 245	7 333	88	1,2 %
Netto	-6 556	-6 765	-6 906	-141	2,1 %

Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalvelut koostuu kansalaisopisto, kirjasto, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalveluista. Hyvinvointipalveluiden johtoajatuksena on tuottaa laadukkaita vapaa-ajan palveluja eri kohderyhmille. Perustehtävänä on olla mukana järjestämässä ennaltaehkäiseviä palveluita, mikä näkyy kustannussäästöinä korjaavan toiminnan puolella. Hyvinvointipalvelut pyrkii monipuoliseen yhteistyöhön kunnan eri toimialojen, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Laadukkaat hyvinvointipalvelut ovat kunnassa veto- ja pitovoimatekijä ja olennainen osa kuntamarkkinointia.

Vuoden 2025 toiminnallisia painopistealueita on mm. pääkirjaston omatoimikirjaston käyttöönotto (valmistuminen vuoden 2024 lopussa), Aseman urheilukentän perusparannus sekä liikuntakoordinaattorin saaminen osaksi kunnan vakituista henkilökuntaa. Kunnan uusi hyvinvointisuunnitelma on tarkoitus hyväksyä vuoden 2025 aikana. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toiminnot vaikuttavat merkittävästi hyvinvointipalvelujen kokonaisuuteen toiminnallisesti ja taloudellisesti. Hyvinvointi- ja terveystyön koordinointiin panostetaan jatkossa entistä vahvemmin. TEAvisari -kyselyjen vastaukset analysoidaan huolella ja niiden pohjalta tehdään korjaustoimet jatkoa ajatellen. Tämä toimintamalli otetaan käyttöön vuoden 2025 alusta. Koordinoinnin vahvistaminen pyrkii hyvinvoinnin ja hyte-kerroimen kasvuun. Hyte-kerroin on hyvinvoinnin ja terveyden kuntakohtainen indikaattorien joukko, joka vaikuttaa kuntien saamaan hyte-kerroin -kannustinrahaan.

Kansalaisopisto vastaa Hankasalmen ja Konneveden vapaan sivistystyön koulutuksesta ja tuottaa elinikäisen oppimisen palveluja. Kansalaisopisto on merkittävä palvelu ennaltaehkäisemisen näkökulmasta muun muassa seniorien osalta. Kursseilla ylläpidetään terveyttä, muistia sekä annetaan mahdollisuus sosiaalisiin kontakteihin. Kansalaisopisto toimii taajamien lisäksi kylillä, mikä tuo kuntalaisille aidon mahdollisuuden lähipalveluun. Kansalaisopisto tarjoaa yleissivistävää opetusta ja luentoja mahdollisuuksien mukaan eri oppiaineissa. Valtionavun turvin on mahdollista järjestää koulutusta kohtuuhintaisesti, mikä tasoittaa taloudellisessa mielessä mm. sosiaalista eriarvoisuutta.

Kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on hyväksytty sivistyslautakunnassa 11.6.2024. Suunnitelma ohjaa kansalaisopiston

toimintaa vuosien 2024-2027 välillä. Tavoitetuntimääräksi arvioidaan 5 800 opetustuntia. Yleissivistystyksen lisäksi kansalaisopisto on merkittävä työllistäjä alueella. Kansalaisopistossa työskentelee vuosittain noin 60-70 sivutoimista tuntiopettajaa ja luennoitsijaa. Kansalaisopisto on merkittävä yhdyspinta ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Konneveden osastolla yhteistyö Konneveden kunnan kanssa on selventänyt toimintamalleja entistä kirkkamaksi, mikä on vaikuttanut erityisesti liikuntakursien toteutumiseen. Tätä kehitystyötä jatketaan edelleen. Kansalaisopiston perustoiminta on kestävällä pohjalla sekä toiminnallisesti että taloudellisesti. Kansalaisopiston yhteisvirat hyvinvointipalvelujen ja varhaiskasvatuksen kanssa tuo kustannussäästöä sekä laajentaa toiminnan vaikuttavuutta eri palvelujen kautta tulevan yhteistyön avulla. Kansalaisopistolla on tarkoitus hakea Opetushallituksen opintoseteliavustusta keväällä 2025. Opintoseteliavustus on toiminnallisesti merkittävä, koska niiden avulla voidaan tarjota palveluja heikommassa asemassa oleville kuntalaisille.

Kulttuuripalvelut on alusta kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle. Pääpaino toiminnassa on yhteistyöverkoston ylläpitämisessä. Kulttuuripalvelut järjestää itsenäistä toimintaa melko vähäisesti, mutta toimivalla yhteistyöllä (yhdistykset, seurakunnat, hyvinvointialue, kunnan eri sektorit, maakunnallinen yhteistyö) on mahdollista luoda kuntalaisille monimuotoisia palveluita ja tapahtumia. Yhdyspintatyön kehittämistä jatketaan yhteistyössä hyvinvointialueen, Keski-Suomen liiton ja alueen kuntien kanssa. Hyvinvointipalveluiden avustuksilla voidaan tehokkaasti tukea Hankasalmella tehtävää kulttuuritoimintaa. Laadukkaasti järjestetyllä kulttuuripalvelulla on mahdollista luoda hyvinvointia ja ennaltaehkäistä ongelmia. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeä osa kulttuuripalveluiden toimintaa. Toiminta kohdistuu eri ikäryhmiin; lapsiin, nuoriin, työssäkäyviin ja eläkeläisiin.

Vuoden 2023 Teaviisari -kyselyssä Hankasalmen kulttuuri -osio ylitti kansallisen keskiarvon kokonaisuutta mitattaessa 72/71. Mitattavista osa-alueista korostui osallisuus sekä muut ydintoiminnot, mitkä ylittivät kansallisen keskiarvon (80/78) ja (100/82). Suuri pistemäärä osallisuudessa kuvastaa järjestöyhteistyön merkitystä kunnan strategiassa. Seuraava kulttuuria käsittelevä TEAvisari -kysely tulee keväällä 2025.

Kirjasto edistää aktiivista kansalaisuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta tarjoamalla tiloja kohtaamiisiin, kokoontumiseen, tapahtumiin ja näyttelyihin. Kirjasto on kaikenikäisten kuntalaisten maksuton ja palveleva rajapinta lukevaan ja aktiiviseen elämäntapaan. Vuoden 2025 painopistealueena on omatoimikirjaston jalkauttaminen ja optimaalisen palvelurakenteen muodostaminen. Tämän lisäksi kirjastopalvelujen tavoitteena on oikaista kirja- ja lehtihankintojen pitkittynyttä laskua. Lehdet ja uutuuskirjat korreloivat suoraan kirjaston kävijä- ja lainausmääriin, joten aineistoihin panostaminen on strategisesti tärkeä valinta. Kirjasto ehkäisee palvelutarjonnallaan myös digisyrjäytymistä tarjoamalla digiasioinnin tueksi laitteistot, verkkoyhteydet sekä digiopastusta akuutteihin ongelmiin.

Kirjaston TEAviisari-kyselytulokset vuodelta 2023 ylittivät jonkun verran valtakunnalliset vertailuluvut. (Sulkumerkkien sisällä vertailulukuina Hankasalmi/koko maan keskiluvut). Fyysiset kirjastokäynnit/asukas 10,4 (100/72), lainaaja/asukasluku % 33 (50/50). Tapahtumiin osallistujat/1000 asukasta kohden toteutui erittäin hyvin (100/69). E-aineistokuluissa/asukas saavutettiin keskitaso, mutta kirjastoaineisto- ja kirjojen hankintakuluissa/asukas alitettiin valtakunnalliset keskiluvut. Vuoden 2023 tilanteesta on menty entistä huonompaan suuntaan. Kirjaston määrärahat jakautuvat kolmeen eri kirjastopisteeseen. Kirjastopalvelujen saavutettavuus toteutuu hyvin: yli 83 % (83/94) kunnan asukkaista asuu enintään 10 km päässä kirjastosta.

Liikuntapalvelujen tehtävänä on ylläpitää sekä edelleen kehittää kaikenikäisten ja -kuntoisten hankasalmelaisten mielekkäitä ja innostavia mahdollisuuksia terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikkumiseen. Toimintaa ohjaa kunnanvaltuuston vuonna 2023 hyväksymä Hankasalmi liikkuu -liikkumisohjelma, joka täydentää kuntastrategiaa. Ohjelman päätavoitteeksi on asetettu liikunnallisen elämäntavan edistäminen poikkihallinnollisessa ja verkostomaisessa yhteistyössä. Liikkumisohjelman vuoteen 2028 tähtäävänä visiona on liikkumaan innostavan kunnan identiteetti. Keskeisimmät keinot fyysisen aktiivisuuden edistämiseen ja kynnyksen madaltamiseen on kirjoitettu liikkumisohjelman osatavoitteiksi. Niitä ovat paikallisen koordinaation ja yhteistyön vahvistaminen, liikuttavien ja mahdollistavien mielikuvien tukeminen, osallisuus ja yhdenvertaisuus sekä liikuttavien ympäristöjen systemaattinen kehittäminen. Nämä kaikki ovat paitsi koko kunnan

myös ylikunnallisen yhteistyön asioita. Liikuntapalvelut pyrkii aktiiviseen vuorovaikutukseen myös yli totunnaisten raja-aitojen. Liikkumaan innostavassa kunnassa tarvitaan turvallisia ja toimivia tiloja sekä välineitä, vaihtoehtoja tarjoavia kiinnostavia liikuntaympäristöjä sekä edelleen vahvistuvaa yhteistyötä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.

Liikunnallisen elämäntavan edistämisen hanke #hankasalmiliikkuu tuli päätökseen vuoden 2024 loppuun. AVI:n rahoittaman hankkeen pitkänlinjan tavoite on saada liikuntaneuvonta osaksi kunnan vakituista toimintaa. Liikuntakoordinaattorin saaminen osaksi kunnan vakituista henkilöstöä vuoden 2025 alusta on tärkeä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Kyseinen hyte-työ tulee jatkossa olemaan entistä kokonaisvaltaisemmin koordinaattorin työnkuvassa. Tämän takia tehtävään on suunniteltu nimikemuutos liikuntakoordinaattorista liikunta- ja hyvinvointikoordinaattoriksi.

Nuorisopalvelut tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Nuorisotyötä tekevät yhteistyössä nuorisotyöntekijät, etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten työpajaohjaajat. Nuorille järjestetään mm. vapaa-ajanviettomahdollisuuksia tilojen ja toiminnan muodossa sekä annetaan tukea ja neuvontaa. Yhteisenä painopisteenä vuodelle 2025 on nuorisopalveluiden yhteisen nuorisotyön perussuunnitelman (NUPS) työstäminen.

Kunnalliseen nuorisotyöhön kuuluu mm. nuorisotilatyö, nuorten tapahtumat, koulunuorisotyö ja nuorisovaltuuston tukiaikuisena toimiminen. Vuoden 2024 painopistealueita ovat perustoiminnan pohjalta kehittää toimintaa tarvelähtöisesti, työstettävä NUPS toimii hyvänä pohjana kehittämislle. Tavoitteena nuorten osallisuuden lisääminen ja hyvinvoinnin edistäminen. Kohdennettuun nuorisotyöhön kuuluu nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Päätehtävänä on tukea nuorten elämäntaitoa ja sosiaalista vahvistumista ja yhteiskuntaan sijoittumista sekä ennaltaehkäistä 15 - 29-vuotiaiden nuorten syrjäytymistä sosiaalisen vahvistamisen menetelmillä sekä tukea syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Vuoden 2025 painopistealueita ovat toimintojen sopeuttaminen TE-palvelut 2024 uudistuksen tuomiin muutoksiin ja kuntarajat ylittävän toiminnan kehittämiseen huomioiden nuorten työpajatoimintaan laaditun strategian (2023).

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut 2025				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Asiakkaat	Asiakaslähtöisyys palvelujen järjestämisessä ja viestinnässä	Vuorovaiikutuksellinen kuuleminen ja hyvän hallinnon takeen mukainen virkamiestyö, tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen	Asiakasmäärät ja aukiolotunnit, asiakaspalaute, kohdennettu viestintä (mm. nuoriso, seniorit)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Henkilöstö	Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuteen, työhyvinvointiin ja joustavuuden edellytyksiin satsaaminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja resurssit.	Henkilöstön osallistaminen ja jaetun asiantuntemuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Edellytykset työssä kehittämiseen.	Toteutuneet koulutuspäivät, työtyytyväisyyskyselyn tulokset, kehityskeskustelujen toteutuminen, sairauspoissaolojen määrä	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Infra	Kohtaamis- ja liikuntapaikkojen kehittäminen. Laatutason määrittäminen liikuntapaikoille. Toimitilojen turvallisuus ja viihtyisyys.	Investoinnit sekä yhteistyöverkostot ja yhteiskehittäminen. Liikunta- ja luonto-kohteiden kunnossapito tarkennuksin, palautejärjestelmän kehittäminen mm. digitaalisuuden hyödyntäminen.	Asiakaskokemukset (laadullinen palaute). Toteutuneet investoinnit ja hankkeet. Toimitilojen data (esim. huoltotoimet liikunta- ja luonto-kohteissa). Turvallisuussuunnitelmien vaiheittainen käyttöönotto, pääkirjaston omatoimikirjaston käyttöönotto	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	Terveiden ja koetun hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla; liikumisohjelman toteuttaminen ajankohtaisin painotuksin.	Eri toimijoiden yhteensaattaminen ja esilletuonti sekä koordinaatio. Liikuntaneuvonta osana terveydenedistämistyötä	Liikuntaryhmien määrä, liikuntaneuvonnan tavoitavuus (yksilöt, ryhmät, tapahtumat)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Digitaalisten palvelujen ja digivalmiuksien kehittäminen	Digisyrjäytymisen ehkäiseminen ja digitaalisten palvelujen laajempi käyttö; saavutettavuuden edistäminen mm. hyvinvointialueen palvelut	Kaiken ikäisten digiopastaminen, kunnan uusien digipalveluiden käyttöönotto	Digitoiminnan järjestäminen, e-kirjaston käyttömäärät, Webkulkuri - verkkokaupan rekisteröityneet asiakkaat	Hyvinvointipäällikkö, esimiehet
Elinvoimaisuuden vahvistaminen	Yhteistyö järjestö- ja tapahtumakentällä	Yhteisöllisyyden vahvistaminen; yhteistyötapahtumien, harrastusten ja järjestötoiminnan mahdollistaminen	Toimijatapaamiset, yhteistapahtumat	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Nuorisopalveluiden kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen	Nuorisotyön perussuunnitelman (NUPS) työstäminen ja jalkauttaminen	Nuorisotyön perussuunnitelma osaksi kunnan strategiaa ja toimintaa	Valmis suunnitelma ja sen käyttöönotto	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö

Taloudelliset tavoitteet

Hyvinvointipalveluiden henkilöstörakenteita on jo aiemmin kevennetty tehtäviä yhdistelemällä muun muassa liikuntasihteerin tehtävät kansalaisopiston suunnittelijaopettajan tehtävään ja kulttuurisihteerin tehtävät hyvinvointipäällikön tehtävään. Kansalaisopiston opistosihteerin tehtävään on yhdistetty sekä kulttuurin ja liikunnan toimistotehtävät sekä myös varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen laskutus.

Kirjastolle on siirtynyt muilta yksiköiltä asiakaspalvelutehtäviä sekä viestintää. Nuorten työpajan ja etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkakustannuksiin haetaan vuosittain valtionavustusta. Kohdenne- tussa nuorisotyössä toimintaa tehostettiin siten, että kahdesta etsivästä nuorisotyöntekijästä siirryttiin yhteen vuonna 2024. Taloudellisuutta haetaan myös moninaisella yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumia ja palveluja tuotetaan ja yhteiskehitetään järjestöjen, kunnan muiden hallintokuntien, yrittäjien sekä alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen kanssa.

Ympäristötoimelta ostettavaan liikuntapaikkojen hoitoon varataan 85.000 euroa. Liikunnallisen elämäntavan hanke #hankasalmiliikkuu tulee päätökseen 31.12.2024 ja hankkeessa tehtyä työtä on

tavoite jatkaa vuoden 2025 alusta vakituisen työntekijän työpanoksella kunnan omana toimintana. Mennyttä hanketta AVI rahoitti 50 % osuudella. Kunnan 50 % omarahoitusosuuden osuus vuonna 2024 oli 35 500 euroa. Hankkeessa työskenteli kokaikainen liikuntakoordinaattori ja osa-aikainen liikunnanohjaaja ollen yhteensä noin 1,5 henkilötyövuotta. Toiminnan jatkoa on suunniteltua yhdelle henkilötyövuodelle. 2025 vuoden talousarviossa budjetoidaan kustannusten nousua liikuntapalveluihin liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin henkilöstökuluihin sekä työhuonekustannuksiin. Liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorille sisällytetään tehtävään liikunnan lisäksi muuta hyvinvointi- ja terveyskoordinaatiota. Panostus nähdään toiminnallisesti tärkeänä ennaltaehkäisyä ja taloudellisesti perusteltuna, koska hyte-työn laatua parantamalla on mahdollisuus kasvattaa kunnan hyte-kerroin -valti-onosuutta. Kirjaston osalta lisäpanostus kirja- ja lehtihankintoihin on välttämätön toiminnallisesti. Inflaation ja tiukentuneiden talousarvioiden myötä aikakauslehtien määrä on vähentynyt 40 % 10 vuoden aikana. Ilman lisäpanostusta hintojen noustessa lasku olisi jatkossa jopa 60 %. Kirjahankinnoissa hankintamäärä on pudonnut 38 % 10 vuoden aikana.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	77,82	79,24	86,28	7,04	8,9 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	15,91	18,15	19,14	0,99	5,5 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	64,16	52,53	65,46	12,93	24,6 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	175,06	160,28	199,42	39,14	24,4 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	60,74	58,6	56,55	-2,05	-3,5 %
Opetustuntien lukumäärä	5 523	6 000	5 800	-200	-3,3 %

Henkilöstö

Hyvinvointipalveluiden henkilöstöön kuuluu vakinaisia työntekijöitä 9,4 henkilötyövuotta, joista 4 työntekijää kirjastossa, 1,5 nuorisopalveluissa ja loput 3,9 työntekijää kansalaisopistossa, kulttuurissa ja liikunnassa. Nuorisopalveluissa on 3,5 määräaikaista hanketyöntekijää ja kansalaisopistossa

sivutoimisia tuntiopettajia vuosittain noin 60-70, joka vastaa 9,3 henkilötyövuotta. Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuden, yhteisten tavoitteiden ja toimivien tilojen myötä päästään hyödyntämään henkilöstön osaamista ja vahvuuksia tehokkaammin ja tuottamaan palveluja asiakaslähtöisesti.

Vuonna 2025 muutokset henkilöstössä kohdistuu liikunta- ja hyvinvointikoordinaattorin vakinaistamiseen sekä suunnittelijaopettajan työajan jakautumiseen. Suunnittelijaopettajan työ on perinteisesti jakautunut 65 % kansalaisopistolle ja 35 %

liikuntapalveluille. 31.7.2025 on neuvoteltu työajan jakaantumisesta puoliksi kansalaisopiston ja liikuntapalveluiden kesken.

Henkilöstön määrä (htv1) Hyvinvointipalvelut	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vakituiset	8,18	8,36	9,4	1,04	12,4 %
Muut määräaikaiset*	13,75	14,93	13,1	-1,83	-12,3 %
Oppisopimus	1,61	0,33	0	-0,33	
Yhteensä	23,54	23,62	22,5	-1,12	-4,7 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Kansalaisopisto					
Tulot	104	103	111	8	7,8 %
Menot	439	455	439	-16	-3,5 %
Netto	-335	-352	-328	24	-6,8 %
Kulttuuripalvelut					
Tulot	3	4	2	-2	-50,0 %
Menot	75	87	88	1	1,1 %
Netto	-72	-83	-86	-3	3,6 %
Kirjastopalvelut					
Tulot	12	17	4	-13	-76,5 %
Menot	366	382	394	12	3,1 %
Netto	-354	-365	-390	-25	6,8 %
Liikuntapalvelut					
Tulot	73	62	30	-32	-51,6 %
Menot	365	303	326	23	7,6 %
Netto	-292	-241	-296	-55	22,8 %
Nuorisopalvelut					
Tulot	180	156	142	-14	-9,0 %
Menot	360	328	348	20	6,1 %
Netto	-180	-172	-206	-34	19,8 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä					
Tulot	372	342	289	-53	-15,5 %
Menot	1 605	1 555	1 595	40	2,6 %
Netto	-1 233	-1 213	-1 306	-93	7,7 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatus kattaa lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti eli ikävuodet 0–6. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä tukea huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa.

Kunnallista varhaiskasvatusta järjestetään kolmessa päiväkodissa ja perhepäivähoitona hoitajan kotona. Sillankorvan päiväkotikiirkokylällä koulukeskuksen yhteydessä tarjotaan 50 hoitopaikkaa, Metsätähden vuoro- ja hoitopaiväkotikiirkokylällä Asemalla palvelutalon yhteydessä 30 paikkaa ja Sinisiiven päiväkotikiirkokylällä Niemisjärven koulun yhteydessä 21 paikkaa. Perhepäivähoitopaikkoja on neljällä hoitajalla yhteensä 16. Koko kunnan kokopäiväisten sijoituspaikkojen määrä on 117 paikkaa.

Perhe voi valita kotihoidontuen vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle. Kotihoidon tukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiaista lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot. Kotihoidon tukea ei voi saada lapsesta, joka on kunnallisessa päivähoitossa. Kuntalisää Hankasalmella ei makseta, eikä myöskään järjestetä yksityistä varhaiskasvatuspalvelua.

Varhaiskasvatuslain ja asiakasmaksulain muutoksilla valtakunnallisesti pyritään vaikuttamaan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuksen osallistumisasteeseen. Erityisesti alle 3-vuotiaiden osuus varhaiskasvatuksen aloittaneista on jatkanut kasvuaan. Väestörekisterin mukaan 9.10.2024 kunnassa on esiopetusikäisiä lapsia 29 (2018) ja vuosina 2019–2023 syntyneitä lapsia 120, yhteensä 149. Vuonna 2024 syntyneitä lapsia on lokakuun alkuun mennessä 27 lasta. Arvio vuonna 2024 syntyvien lasten määrästä on 38. Lapsia osallistuu 10.9.2024

tilanteen mukaan varhaiskasvatukseen 109. Varhaiskasvatuksen tietovarannon (Varda) mukaan varhaiskasvatukseen on osallistunut 123 lasta 31.12.2023. Osallistumisaste on ollut 67,2 %. 0-6-vuotiaita lapsia on kunnassa ollut 183.

Varhaiskasvatuksessa on meneillään tasa-arvohanke, minkä tavoitteena on varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistävien toimenpiteiden ja laadun kehittäminen. Tällä hetkellä kunnan omat varhaiskasvatuspaikat riittävät nykyiselle lapsimäärälle, mutta varhaiskasvatuksessa aloittavat ovat koko ajan pienempiä, minkä vuoksi henkilöstöä tarvitaan suhdeluissa pysymiseksi. Perhepäivähoidon osalta haasteena on se, että perhepäivähoitajat ovat vähentyneet aikaisempiin vuosiin verrattuna ja perheet haluavat tuoda lapsiaan enemmän päiväkotihin.

Varhaiskasvatuksessa huoltajat ilmoittavat Edlevo-sovelluksen kautta lastensa hoito- ja loma-ajat varhaiskasvatusyksiköihin, minkä pohjalta tehdään työvuorosunnittelua sekä loma-ajan supistetun varhaiskasvatuksen suunnittelua. ICT-menojen osuus on kasvanut viime vuosien aikana ja vuonna 2025 ICT-palveluiden menot kasvavat edelleen. Menojen kasvuun vaikuttavat myös muut ohjelmitot ja sovellukset, joita kunnassa uusitaan.

Kaikkien varhaiskasvatustoimijoiden käyttöön on avautunut 1.8.2023 alkaen maksuton varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä Valssi ja myös Hankasalmi on ottanut keväällä 2024 kyseisen järjestelmän käyttöön. Valssi on kansallinen Karvin ylläpitämä digitaalinen laadunarviointijärjestelmä, jonka tavoitteena on tukea järjestäjiä ja palveluntuottajia laadunhallinnassaan. Sen avulla voidaan toteuttaa tiedonkeruita, saada toimijakohtaisia arviointiraportteja, tuottaa arvioinnin toimijakohtaisia yhteenvetoja sekä julkaista toimijan lakisääteisiä arviointituloksia. Valssin toiminta perustuu tutkimusperustaisille arviointilomakkeille ja tiedonkeruun päätyttyä Valssista on mahdollista saada toimijakohtainen arviointiraportti eli määrällinen yhteenveto vastaajien itsearviointeista. Kyseistä raporttia tarkastellaan ja siitä keskustellaan sekä organisaation johdossa että päiväkodeissa. Tiedon avulla tunnistetaan koko organisaation vahvuudet, kehittämiskohteet ja laaditaan toimenpide- sekä seurantasuunnitelmat. Valssilla julkaistaan arviointitulokset ja niistä tiedotetaan koko organisaatiota, huoltajia, sidosryhmiä sekä päätöksentekijöitä.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat ja osallistavat varhaiskasvatuspalvelut 2025				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Vanhempien ja perheiden osallisuus	Huoltajien mahdollisuus valita päiväkodin ja perhepäivähoidon välillä. Vaikustusmahdollisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä toimintaan osallistuminen.	Tasa-arvohankkeen hyödyntäminen. Päiväkodin ja perhepäivähoidon toimintaan osallistuminen. Perhetapahtumat. Huoltajien toiveiden kuuleminen.	Kyselyt, varhaiskasvatuksen tapahtumiin osallistujamäärä, huoltajien antama palaute	Koko henkilöstö
Lapsen tasavertaisten oppimismahdollisuuksien tukeminen varhaiskasvatuksessa	Lasten tuen tarpeeseen vastaaminen arjessa. Mahdollisesti koronasta aiheutuneiden vuorovaikutusvaikutushaasteisiin vastaaminen. Tasa-arvohanke.	Tukeen vastaaminen viipymättä, jatkuvasti ja kokoaikaisesti. Veon työpanos. Hanketyöntekijän ja resurssilastenhoitajan työpanos pienryhmätoiminnan mahdollistamisessa.	Henkilöstön riittävyys. Meneillään oleva tasa-arvohanke. Tuen toteutumisen arvioiminen säännöllisesti. Pienryhmätoiminnan toteutuminen. Valssi - laadun mittausjärjestelmä.	Varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodin johtajat, veo, koko henkilöstö
Hyvinvointia lisäävä Hankasalmi	Liikunta ja luonto osana jokapäiväistä toimintaa, terveysliikunta, liikuntamyönteisyys. Hyvän ravitsemuksen ja unen merkitys hyvinvoinnille.	Päiväkodin liikuntavastaava ja koko varhaiskasvatuksen liikunnan koordinaattori. Kunnan liikuntakoordinaattorin palvelujen hyödyntäminen. Ravitsemustyöryhmä. Metsämörri.	Ohjattujen liikuntatuokioiden ja retkien määrä. Liikunnan vuosikello käytännössä. Kokoonmiskerrat ravitsemustyöryhmän kanssa. Liikunnalliset perhetapahtumat ja liikuntavinkit perheille.	Koko henkilöstö
Viihtyisä ja voimaannuttava Hankasalmi				
Työhyvinvointi	Henkilöstön pysyvyyden ja vakauden saavuttaminen sekä hyvinvointi ja sitoutuneisuus.	Lisätään henkilöstön hyvinvointia säännöllisellä lomakerrolla, työvuorosuunnittelulla ja talojen välistä yhteistyötä tiivistämällä entisestään. E-passi ja kuntosalit.	Valssi, ilmapiirikysely vuosittain kunnan työtyytyväisyyskyselyn lisäksi, säännölliset työkokoukset ja kehityskeskustelut. Henkilöstön osallistaminen.	Koko henkilöstö

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2025 talouden suunnitteluun vaikuttaa erityisesti 1.3.2023 voimaan tullut asiakasmaksulaki, mikä on vähentänyt varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuloja. Lisäksi asiakasmaksuihin on tehty indeksitarkistus 1.8.2024 alkaen, mikä tehdään joka toinen vuosi. Samaan aikaan kyseisen asiakasmaksulain muutokset on lisännyt varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, varsinkin alle 3-vuotiaiden osalta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksutulot ovat tippuneet reilut 80 000 euroa vuodesta 2020 (TP 160 427 euroa) vuoteen 2023 (TP 79 045 euroa) ja edelleen asiakasmaksutulot laskevat. Vuodelle 2025 on budjetoitu asiakasmaksutuloja 66 100 euroa.

Varhaiskasvatus myy ja ostaa hoitopaikkoja seutukunnilta ja muilta lähikunnilta. Hoitopaikkoja myydään seutukunnalle kolme paikkaa lakiin perustuen. Hankasalmi puolestaan ostaa yhden hoitopaikan seutukunnalta. Syksyllä 2024 tehdyn arvioinnin perusteella myynnin osuus on noin 27 000 euroa ja ostojen osuus noin 12 000 euroa vuodessa. Kotihoitontuen osuus tulee todennäköisesti pysymään ennallaan tai vähän kasvamaan johtuen kasvaneesta syntyvyydestä vuonna 2024.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä päiväkotien johtajien, varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisvarhaiskasvatuksen opettajan siirrettyä Kunta-alan opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen piiriin (OVTES) 1.9.2021 alkaen, ovat palkkamenot

kasvaneet yleiskorotusten ja paikallisten järjestelyvaraerien myötä 1.6.2024 alkaen. Lisäksi päiväkodin varajohtajat ja varhaiskasvatuksen opettajat saivat paikallista järjestelyvaraerää. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien ja perhepäivähoitajien palkkameinoihin tuli korotusta 1.6.2024 alkaen, kun he saivat yleiskorotuksen lisäksi paikallista järjestelyvaraerää.

Varhaiskasvatuksessa on ollut eläköitymisiä viime vuosina ja talouden tasapainottamiseksi osa paikoista on jätetty täyttämättä. Samalla se on vaikuttanut siihen, että nykyinen varahenkilöresurssi on vähentynyt, minkä vuoksi joudumme palkkaamaan sijaisia yllättäviin, samanaikaisiin poissaoloihin. Lisäksi heinäkuussa 2024 on irtisanoutunut yksi perhepäivähoitaja. Paikkaa ei ole täytetty, koska perheet haluavat lapsensa usein mieluummin päiväkottiin.

Varhaiskasvatuslain (§36) muutoksen mukaisesti laissa määritellyistä lasten ja aikuisten välisistä suhdeluista ei ole henkilöstön poissaolosta johtuvista syistä sallittua poiketa missään olosuhteissa. Tämä edellyttää riittävän varahenkilöstön resursointia varhaiskasvatukseen.

Taloudelliset mittarit

Taloudellisena mittarina on edelleen kaava nettomenot jaettuna 31.12. sijoitettujen lasten määrällä on menot/lapsi/vuosi. Nettomenoista on vähennetty kotihoidontuen osuus.

Vuonna 2025 varhaiskasvatuksen nettokustannukset / hoidossa olleet lapset / vuosi on 15 262 euroa.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Varhaiskasvatuksen nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	13 842	14 852	15 262	410	2,8 %

Henkilöstö

Vuoden alusta 2025 Sillakorvan päiväkodin johtaja eläköityy. Hänen tehtävänsä on sisältynyt puolet johtajan tehtävää ja puolet lapsiryhmässä toimimista. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on lisääntynyt varsinkin alle 3-vuotiaiden osalta. Tämän vuoksi nähdään tärkeänä, että tehtäviä järjestellään seuraavanlaisesti: päiväkodin johtajan tehtävä jätetään täyttämättä ja sijalle esitetään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan toimea. Johtajan hallinnolliset ja johtamistehtävät liitetään osaksi varhaiskasvatuspäällikön tehtäviä. Varhaiskasvatuspäällikkö toimii myös perhepäivähoidon ohjaajana ja esihenkilönä perhepäivähoitajille. Perhepäivähoitajat ovat vähentyneet merkittävästi. Vuonna 2013 perhepäivähoitajia oli 23 ja vuonna 2024 heitä on neljä, joista kaksi eläköityy vuoden 2025 loppupuolella. Näin ollen varhaiskasvatuspäällikön tehtävästä vapautuu aikaa päiväkodin johtajuudelle ja kun tehtävästä siirtyy vielä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattorin tehtävät sivistystoimenjohtajalle 1.1.2025 alkaen, työpanos varhaiskasvatukseen on jatkossa 100 %.

Työkiertoa ja siirtoja on hyödynnetty ja hyödynnetään ensin vapautuvia tehtäviä täytettäessä. Lisäksi loppuvuodesta 2025 eläköityy kaksi perhepäivähoitajaa, jonka kohdalla tulee pohdittavaksi, rekrytoida uutta perhepäivähoitajaa vai mitoitetaanko varhaiskasvatukseen muuten yhtä lisähenkilöä. Henkilöstömitoituksessa tulee jatkossakin huomioida ilmoitusvelvollisuus, kolmiportainen tuki ja sen järjestäminen sekä alle 3-vuotiaat lapset, joita on runsaasti varhaiskasvatuksessa.

Vuoden 2025 suunnitelma henkilöstöstä koostuu vakituudessa työ/virkasuhteessa 22,16

henkilötyövuotta, sijaisia 3,54 henkilötyövuotta, muut määräaikaiset 1,25 htv, joista hankkeessa 0,25 htv. Yhteensä 26,95 henkilötyövuotta, jossa on vähennystä edelliseltä vuodelta 2,93 henkilötyövuotta johtuen eläköitymisistä ja irtisanoutumisesta. Perhevapailla olevia henkilöitä on kolme ja heidän tilallaan on sijaiset. Perhevapaat jatkuvat ainakin osittain koko suunnitelmavuoden. Yksi työntekijä on ilmoittanut pohtivansa siirtyvänsä perhepäivähoitajaksi.

Henkilöstön lain mukainen mitoitus muuttaa henkilöstörakennetta siten, että poistuman kautta vapautuvien lastenhoitajien tilalle on harkittava palkattavaksi varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja siirtymäsäädöksen nojalla, jonka mukaan 1.1.2030 henkilöstöstä 2/3 tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin pätevyys. Lisäksi päiväkodin johtajalta edellytetään kasvatustieteen maisterin tutkintoa. 1.8.2021 uudistettu varhaiskasvatuslain pykälä 36 edellyttää, että suhdeluvuista ei saa poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstössä on neljä resurssityöntekijää, yksi varhaiskasvatuksen opettaja, joka on määräaikaisesti muutettu varhaiskasvatuksen lastenhoitajan toimeksi, ja kolme lastenhoitajaa. Opettajan työpanos menee OVTES:n mukaisen opettajien SAK-ajan (13 % työajasta suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen lapsiryhmän ulkopuolella) ja johtajien/varajohtajien sijaistamisiin ryhmissä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa on valtakunnallisena haasteena erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoiminen ja sijaisten saaminen.

Lisäksi 1.8.2022 varhaiskasvatustalakiin tuli voimaan 15 a § oikeus varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta, jonka mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai 15 a §:n 2

tai 3 momentissa tarkoitettujen tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen.

Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vakituiset	23,28	24,9	22,16	-2,74	-11,0 %
Sijaiset	5,5	1,9	3,54	1,64	86,3 %
Työllistetyt		0	0	0	
Muut määräaikaiset	1,75	3,08	1,25	-1,83	-59,4 %
Oppisopimus			0	0	
Yhteensä	30,53	29,88	26,95	-2,93	-9,8 %
Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Päiväkoti Sillankorva					
Tulot	51	47	36	-11	-23,4 %
Menot	742	780	759	-21	-2,7 %
Netto	-691	-733	-723	10	-1,4 %
Päiväkoti Metsätähti					
Tulot	30	14	14	0	0,0 %
Menot	501	541	508	-33	-6,1 %
Netto	-471	-527	-494	33	-6,3 %
Päiväkoti Sinisiipi					
Tulot	37	25	25	0	0,0 %
Menot	389	381	485	104	27,3 %
Netto	-352	-356	-460	-104	29,2 %
Perhepäivähoito					
Tulot	12	12	9	-3	-25,0 %
Menot	200	217	206	-11	-5,1 %
Netto	-188	-205	-197	8	-3,9 %
Lasten kotihoidontuki					
Tulot					
Menot	125	132	132	0	0,0 %
Netto	-125	-132	-132	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet					
Tulot	62	23	10	-13	-56,5 %
Menot	62	29	13	-16	-55,2 %
Netto	0	-6	-3	3	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä					
Tulot	192	121	94	-27	-22,3 %
Menot	2 019	2 080	2 103	23	1,1 %
Netto	-1 827	-1 959	-2 009	-50	2,6 %

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla vuosittaisena perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetar koitus, vaan ovat palvelemassa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että

liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa. Oman toiminnan voimavarana on palveluhenkinen, motivoitunut ja aktiivisesti osaamistaan kehittävä henkilöstö. Ympäristötoimen talousarvio vuodelle 2025 on laadittu valtuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Myyntituotot	2 365	2 308	2 318	10	0,4 %
Maksutuotot	4	2	2	0	0,0 %
Tuet ja Avustukset	7			0	
Muut toimintatuotot	2 473	2 488	2 712	224	9,0 %
TOIMINTATUOTOT	4 849	4 798	5 032	234	4,9 %
Henkilöstökulut	1 695	1 652	1 779	127	7,7 %
Palvelujen ostot	1 105	1 125	1 192	67	6,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 214	1 205	1 357	152	12,6 %
Avustukset	87	90	90	0	0,0 %
Muut toimintakulut	698	694	734	40	5,8 %
TOIMINTAKULUT	4 799	4 766	5 152	386	8,1 %
TOIMINTAKATE	50	32	-120	-152	-475,0 %
Suunnitelman mukaiset poistot	1 392	1 451	1 463	12	0,8 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Ympäristölautakunta					
Tulot	4				
Menot	37	37	52	15	40,5 %
Netto	-33	-37	-52	-15	40,5 %
Maa- ja metsäomaisuus					
Tulot	29	26	30	4	15,4 %
Menot	5	2	4	2	
Netto	24	24	26	2	8,3 %
Löytöeläimet					
Tulot					
Menot	7	7	7	0	0,0 %
Netto	-7	-7	-7	0	0,0 %
Rakennustarkastus yhteistyö					
Tulot					
Menot	66	72	59	-13	-18,1 %
Netto	-66	-72	-59	13	-18,1 %
Ympäristönsuojelu yhteistyö					
Tulot					
Menot	64	73	63	-10	-13,7 %
Netto	-64	-73	-63	10	-13,7 %
Ympäristöterveydenhuolto					
Tulot					
Menot	202	175	205	30	17,1 %
Netto	-202	-175	-205	-30	17,1 %
Ympäristölautakunta yhteensä					
Tulot	33	26	30	4	15,4 %
Menot	381	366	390	24	6,6 %
Netto	-348	-340	-360	-20	5,9 %

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskettava kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on motivoitunut ja koulutettu henkilöstö.

Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutus suunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 pv/hlö/vuosi	Kaikki esimiehet
	Esimiestoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	
	Kiinnitetään työssä jaksamiseen erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikä -ryhmät.	

Talon palvelut

Talon palveluissa on sopeuduttu vuosien 2023-2024 aikana hyvinvointialueuudistuksen tuomiin muutoksiin, mitkä näkyivät etenkin laitoshuollossa ja ruokapalvelussa. Kiinteistöhuoltopalvelut tuotettiin kaikille kunnan omistamille kiinteistöille kuten ennen muutostakin. Tulevaisuuden haasteena on sotekiinteistöjen yhtiöittäminen ja niille tuotettavat tukipalvelut.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettuja palveluja. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimitaan elinkaariajattelulla ja tuotetaan laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista on myös nostaa käytettävien raaka-aineiden kotimaisuusastetta. Kiinteistönhoidon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle, Somerinkulmalle ja Vuokrahangalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistöhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Keskeisimmät riskit strategian mukaisten tavoitteiden toteutumiselle ja miten riskit hallitaan

Laitoshuolto

Pienen organisaation on vaikea vastata tulevaisuuden nopeisiin, haastaviin muutoksiin, joissa puhtauspalvelun tasoa joudutaan äkisti nostamaan ja resursseja lisäämään. Koulutukseen panostetaan riittävästi sekä uusi osaaminen jalkautetaan kaikille työntekijöille. Työntekijöiden työssäjaksamiseen tulee jatkossakin panostaa.

Kiinteistöhuolto

Kiinteistöhoiton haaste on organisoiminen olemassa olevalla henkilöstöllä niin, että kiinteistöt tulevat huollettua ja hoidettua tehokkaasti ajatellen pitkää elinkaarta. Henkilöstön työssä jaksaminen pienellä organisaatiolla voi olla haaste. Virkistämispäivillä ja kehityskeskusteluilla haetaan apua työssä jaksamiseen. Tulevaisuudessa on pohdittava, tuleeko osa strategian mukaisista palveluista tuottaa ostopalveluina.

Ruokapalvelu

Raaka-aineiden saatavuuden haasteet sekä hintojen tuntevat nousut tulevat kenties näkymään tulevina aikoina yhä laajenevissa määrin. Pidetään raaka-aineiden kotimaisuusastetta nykyisellään, jolloin maailman laajuiset logistiikkahäiriöt eivät vaikuta suuresti toimintaan. Varaudutaan joustavasti tekemään muutoksia ruokalistoihin saatavuusongelmien tai hinnankorotusten myötä. Ruokapalveluissa kotimainen ruoka on lähiruokaa. Pienen organisaation haasteena on mahdolliset poissaolot vs. sijaisten saatavuuden haasteet. Henkilöstön jaksamiseen tulee muuttuvissa olosuhteissa panostaa jatkossakin.

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä.	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajantasalla, mitoituksista poistettu hyvinvointialueelle siirtyvät kiinteistöt. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöopastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaistetaan. Reseptiikkaa päivitetään varhaiskasvatukselle ja kouluille.	Siivottavat neliöt. Ohjelmisto PoweResta Kehityskeskustelut	Siivous- ja ravitsemustyönjohtaja
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimitilojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on asiakaslähtöistä, taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastytyväisyyskyselyt	Siivoustyönjohtaja
Elinkaarijattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaarijattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Siivoustyönjohtaja
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistöhoito ylläpitää kiinteistöt teknis- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeskeisen palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyskorjausten suhde / seuranta Palvelupyynnöiden vasteajat	Kiinteistöhoiton esimies
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettina pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa. Kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta.	Kiinteistökatselmukselut	Kiinteistöjohtaja
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistöhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyritysten välillä.	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita	Yhteenvedo käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/muu yrittäjä.	Kiinteistöjohtaja

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2023	Muutettu	TA 2025	Muutos 2024-2025	
		TA 2024		euroa	%
Laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen tehokkaasti / Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 275	1 196	1 196	0	0,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2023	Muutettu	TA 2025	Muutos 2024-2025	
		TA 2024		euroa	%
Vakituiset	13	10,2	10,2	0,0	0,0 %
Sijaiset	1,7	tarvitaan	tarvitaan		
Yhteensä	14,7	10,2	10,2	0,0	0,0 %

Taloudelliset tavoitteet Kiinteistöhuolto	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Kiinteistönhoidon taso / Seuranta m ² /hlö	7 420	7 000	7 000	0	0,0 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/vuosi	1	2	2	0	0,0 %
Veden kulutuksen seuranta m ³ /vuosi	21 000	18 000	18 000	0	0,0 %
Energian kulutuksen seuranta MWh/vuosi	4 300	4 100	4 100	0	0,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistöhuolto	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Vakituiset	4,5	4,0	4,0	0,0	0,0 %
Työllistetyt					
Oppisopimus	0,75	1	0,9		
Yhteensä	5,25	5	4,9	-0,1	-2,0 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut / talouden toteuman seuranta. Suorite/hlö	40 669	39 462	42 852	3 390	8,6 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Kouluruokailu €/suorite	2,11	3,23	3,32	0,09	2,8 %
Laitosruokailu €/suorite	4,68				
Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Vakituiset	7	5,5	4,5	-1,0	-18,2 %
Sijaiset	0,8	tarvitaan	tarvitaan		
Yhteensä	7,8	5,5	4,5	-1,0	-18,2 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Talon palvelut, hallinto					
Tulot					
Menot	6	6	6	0	0,0 %
Netto	-6	-6	-6	0	0,0 %
Laitoshuolto					
Tulot	470	450	454	4	0,9 %
Menot	446	431	455	24	5,6 %
Netto	24	19	-1	-20	-105,3 %
Kiinteistöhuolto					
Tulot	1 497	1 504	1 679	175	11,6 %
Menot	1 021	807	1 055	248	30,7 %
Netto	476	697	624	-73	-10,5 %
Ruokapalvelu					
Tulot	659	572	576	4	0,7 %
Menot	521	571	579	8	1,4 %
Netto	138	1	-3	-4	
Talon palvelut yhteensä					
Tulot	2 626	2 526	2 709	183	7,2 %
Menot	1 994	1 815	2 095	280	15,4 %
Netto	632	712	614	-98	-13,8 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja sekä tiloja asumiseen ja

liiketoimintaan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei vuokrata uudelleen vaan se pyritään ensisijaisesti myymään. Asuntotoimen haasteena on vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen kysyntä ja alhaiset myyntihinnat.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistönhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Konsernin kiinteistönhallinto	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt tai rakennelmat puretaan tai kunnostetaan.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti huutokaupoilla tai ostopalveluina. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuinympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistönhoitokuluista. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti kpl/vuosi. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 75 %. Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistönhallinto	Päiväkotien piha-alueita ylläpidetään aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Kiinteistönhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistönhallinto	Hakan asuntokohteiden peruskorjauksissa edetään suunnitelman mukaisesti ja kunnalle turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistönhoitoa tehostetaan.	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla.	Peruskorjausten toteutumaa €/m ² seurataan ja siitä raportoidaan kvartaaleittain Hakan hallitukselle. Peruskorjausten toteutuksen tasoa valvotaan aktiivisesti.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistönhallinto	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimalojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti.	Yhteistyö hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutteinen arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisten kynnysarvon alittavista kypailutuksista 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Kiinteistöjohtaja

Konsernin kiinteistönhallinnossa on 1,3 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen kiinteistöjohtaja, toimistosihteerin työpanosta 0,3 htv.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Vakituiset	2	1,9	1,3	-0,6	-31,6 %
Muut määräaikaiset		0,5	1,0	0,5	100,0 %
Yhteensä	2	2,4	2,3	-0,1	-4,2 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Vakituiset	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0 %
Sijaiset	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0 %
Yhteensä	1,1	1,1	1,1	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025 euroa %	
Konsernin kiinteistöhallinto					
Tulot	40	35	40	5	14,3 %
Menot	152	148	151	3	2,0 %
Netto	-112	-113	-111	2	-1,8 %
Asuntotoimi					
Tulot	1 057	1 057	1 099	42	4,0 %
Menot	796	842	882	40	4,8 %
Netto	261	215	217	2	-0,9 %
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä					
Tulot	1 097	1 092	1 139	47	4,3 %
Menot	948	990	1 033	43	4,3 %
Netto	149	102	106	4	3,9 %

Infrapalvelut

Infrapalveluissa huolehditaan kunnan liikenneväylien ja muiden infratoimintojen kunnossapidosta, saneerauksesta ja rakentamisesta turvallisuus ja ympäristö huomioiden. Kuntastrategian linjauksen mukaisesti tie- ja kevyenliikenteen väylät tullaan pitämään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla. Katuverkoston saneerausta jatketaan investointiohjelman mukaisesti. Tehtäviä toteutetaan oman henkilöstön työnä sekä ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Viheralueiden hoidolla luodaan viihtyisä, toimiva ja turvallinen ympäristö. Kuntastrategian mukaisesti tullaan erityisesti panostamaan virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tievarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen.

Kaavoituksen avulla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle ympäristölle asumisen ja elinkeinon tarpeisiin sekä palveluiden saatavuudelle ja liikennejärjestelyille. Kaavoituksen puolella käynnissä on kirkonkylällä osayleiskaavan ja asemakaavan muuttaminen leirintäalueen ympäristössä sekä asemakaavan muuttaminen Niemisjärvellä.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Henkilöstöressurit ovat pienet ja organisaatio on haavoittuvainen. Ennakoimattomat pidemmät poissaolot ja henkilövaihdokset sekoittavat hetkellisesti rutiineja.

Infrapalveluissa on 9,5 henkilötyövuoden panos: kokaikaiset 4 yhdyskuntarakentajaa, liikuntapaikkaohitaja, teknisen päällikön työpanoksesta 0,9 htv, puistopuutarhurin työajasta 0,8 htv, varikon työnjohtajan työajasta 0,5 htv, toimistosihteerin työajasta 0,2 htv sekä kanslistin työpanosta 0,1 htv. Viheralueiden kausityöntekijöitä on määräaikaisina 2 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuin ympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen panostetaan.	Asiakaspalaute	Tekninen päällikkö
	Tie- ja kevyen liikenteen väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Korvaushakemusten määrä.	Tekninen päällikkö
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle. Kaavoitettujen tonttien myyntikunnossapito.	Pienmäen alueen rakennuspaikkojen markkinointi. Osa-alueiden raivaus myyntikuntoon.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä. Tonttien kysyntä kpl/vuosi.	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vakituiset	6,8	6,8	7,5	0,7	10,3 %
Työllistetyt		2,0	0,0	-2,0	-100,0 %
Muut määräaikaiset	1,2	1,5	2,0	0,5	33,3 %
Yhteensä	8	10,3	9,5	-0,8	-7,8 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Infrapalvelut, hallinto					
Tulot	4	2	2		
Menot	45	47	56	9	19,1 %
Netto	-41	-45	-54	-9	20,0 %
Viheralueet					
Tulot	26	24	25	1	4,2 %
Menot	81	83	111	28	33,7 %
Netto	-55	-59	-86	-27	45,8 %
Kaavoitus					
Tulot	8				
Menot	49	90	64	-26	-28,9 %
Netto	-41	-90	-64	26	-28,9 %
Hulevesien käsittely					
Tulot	20	22	22	0	0,0 %
Menot	47	22	22	0	0,0 %
Netto	-27	0	0	0	0,0 %
Liikennealueet					
Tulot	4				
Menot	300	326	316	-10	-3,1 %
Netto	-296	-326	-316	10	-3,1 %
Varikko					
Tulot	195	141	150	9	6,4 %
Menot	359	370	387	17	4,6 %
Netto	-164	-229	-237	-8	3,5 %
Infrapalvelut yhteensä					
Tulot	257	189	199	10	5,3 %
Menot	881	938	956	18	1,9 %
Netto	-624	-749	-757	-8	1,1 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö

Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46.

Taseyksikön talousarvion laadinnassa ja talousarviokäsittelyssä noudatetaan kuntalain 110 §:n talousarvion ja –suunnitelman laadintaa koskevia säännöksiä. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan talousarvioon.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Menot budjetoidaan suoriteperusteisesti tai niitä vastaavalla tavalla ja tulot budjetoidaan suunnitteluvuodelle, jolloin niiden saanto on lopullinen.

Hankasalmen kunnan vesihuolto toimittaa asiakkailleen laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsittelee jätevettä.

Vesihuollossa jatketaan selvitystyötä puhtaan talousveden toimintavarmuuden turvaamisesta. Vesihuoltolaitoksen automaation logiikan uudistamistyötä sekä pumppaamoiden saneerauksia jatketaan.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Verkoston vuototilanteisiin liittyvät saastumisriskit, viemäriverkoston kunto, pitkät välimatkat, veden riittävyys ja veden laatuhäiriöt, onnettomuudet ja ilkeiden uhka. Lisäksi merkittävänä riskinä on henkilöstöressurssien pienuus.

Vesihuollossa on 2,8 henkilötyövuoden panos: koikaikainen vesihuoltolaitoksen vastaava hoitaja sekä vesihuoltolaitoksen hoitajan työpanosta 0,7 htv, varikon työnjohtajan työpanosta 0,5 htv, teknisen päällikön työpanosta 0,1 htv sekä toimistosihteerin työpanosta 0,4 htv ja alkuvuodesta vielä kanslistin työpanosta 0,1 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriötilanteissa yli 2 tuntia kestäneiden vesikatkojen määrä	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vakituiset	2,6	2,7	2,8	0,1	3,7 %
Yhteensä	2,6	2,7	2,8	0,1	3,7 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Vesilaitos					
Tulot	348	414	407	-7	-1,7 %
Menot	153	167	176	9	5,4 %
Netto	195	247	231	-16	-6,5 %
Viemärlaitos					
Tulot	487	552	549	-3	-0,5 %
Menot	442	492	501	9	1,8 %
Netto	45	60	48	-12	-20,0 %
Vesihuoltolaitos yhteensä					
Tulot	835	966	956	-10	-1,0 %
Menot	595	659	677	18	2,7 %
Netto	239	307	279	-28	-9,1 %
Poistot	246	285	285	0	0,0 %
Vesihuoltolaitos (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
				euroa	%
Toimintatulot	835	966	956	-10	-1,0 %
Toimintamenot	-595	-659	-677	-18	2,7 %
Toimintakate	239	307	279	-28	-9,1 %
Rahoitustulot ja -menot	-13	-13	0	13	-100,0 %
Korvaus peruspääomasta	-13	-13	0	13	-100,0 %
Vuosikate	226	294	279	-15	-5,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	246	285	285	0	0,0 %
Tilikauden tulos	-20	9	-6	-15	-166,7 %

TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA

Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot (1 000 e)	TP 2022	TP 2023	MUUTETTU TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
TOIMINTATUOTOT	8 474	6 530	6 012	5 967	5 917	5 867	5 817
Myyntituotot	3 378	2 989	2 794	2 771			
Maksutuotot	1 364	176	165	168			
Tuet ja avustukset	1 193	836	544	297			
Muut toimintatuotot	2 539	2 529	2 509	2 731			
TOIMINTAKULUT	-43 827	-18 444	-18 436	-19 409	-19 350	-19 330	-19 310
Henkilöstökulut	-14 607	-9 288	-9 146	-9 169			
Palvelujen ostot	-22 890	-4 129	-4 170	-4 590			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 994	-1 669	-1 624	-1 785			
Avustukset	-1 472	-628	-686	-970			
Muut toimintakulut	-2 864	-2 730	-2 810	-2 895			
TOIMINTAKATE	-35 353	-11 914	-12 424	-13 442	-13 433	-13 463	-13 493
VEROTULOT	16 842	9 804	9 972	10 220	10 538	10 762	10 962
Kunnan tulovero	13 855	7 326	7 300	7 499			
Kiinteistövero	1 510	1 534	1 642	1 636			
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 477	944	1 030	1 085			
VALTIONOSUUDET	20 095	5 013	3 827	4 226	4 200	4 220	4 230
Valtionosuudet	20 095	5 013	3 827	4 226			
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	185	182	179	169	175	180	185
Korkotuotot		43	39	20			
Muut rahoitustuotot	236	247	249	235			
Korkokulut	-37	-95	-96	-73			
Muut rahoituskulut	-14	-13	-13	-13			
VUOSIKATE	1 769	3 085	1 554	1 173	1 480	1 699	1 884
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 695	-1 674	-1 690	-1 703	-1 710	-2 226	-1 710
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 695	-1 674	-1 690	-1 703	-1 710	-2 226	-1 710
TILIKAUDEN TULOS	74	1 411	-136	-531	-230	-527	174
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)							
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	74	1 411	-136	-531	-230	-527	174

Kunnan rahoituslaskelma

1000 e	MUUTETTU				TS 2026	TS 2027	TS 2028
	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025			
Toiminnan rahavirta	1 413	3 099	1 554	1 173	1 480	1 699	1 884
Vuosikate	1 769	3 085	1 554	1 173	1 480	1 699	1 884
Satunnaiset erät							
Tulorahoituksen korjauserät	-356	14					
Investointien rahavirta	-626	-990	-1 362	-1 090	-1 000	-1 000	-1 000
Investointimenot	-695	-1 118	-1 500	-1 090	-1 000	-1 000	-1 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	30	121	138				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	39	7					
Toiminnan ja investointien rahavirta	787	2 109	192	83	480	699	884
Rahoituksen rahavirta	1 174	-2 586	-581	-581	-588	-588	-418
Antolainauksen muutokset		-9					
Antolainasaamisten lisäykset		-9					
Antolainasaamisten vähennykset							
Lainakannan muutokset	-581	-581	-581	-581	-588	-588	-418
Pitkäaikaisten lainojen lisäys							
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581	-581	-581	-581	-588	-588	-418
Lyhytaikaisten lainojen muutos							
Oman pääoman muutokset							
Muut maksuvalmuiden muutokset	1 755	-1 996					
Rahavarojen muutos	1 961	-477	-389	-498	-108	111	466
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 961	-477	-389	-498	-108	111	466
Rahavarojen muutos	1 960	-477	-389	-498	-108	111	466
Rahavarat 31.12.	4 055	3 578	3 189	2 691	2 583	2 694	3 160
Rahavarat 1.1.	2 095	4 055	3 578	3 189	2 691	2 583	2 694

Investointisuunnitelma 2025–2029

Investointiraja 10 000 euroa (arvonlisäveroton).

Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntaakohtainen.

PYSYVÄT VASTAAVAT								
Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2025-2029	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029	
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET								
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT								
Atk-ohjelmat	115 000	115 000	15 000	50 000	50 000			
Kunnanhallitus	115 000	115 000	15 000	50 000	50 000			
Taloushallinnon järjestelmämuutokset	115 000	115 000	15 000	50 000	50 000			
Sivistyslautakunta	25 000	25 000	25 000					
Varhaiskasvatus	25 000	25 000	25 000					
Varhaiskasvatuksen ohjelmistomuutos	25 000	25 000	25 000					
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET								
Tulot								
Menot	140 000	140 000	40 000	50 000	50 000			
Nettomenot	140 000	140 000	40 000	50 000	50 000			
MAA- JA VESIALUEET								
Kunnanhallitus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Kiinteän omaisuuden osto	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Maa-alueiden myynti								
MAA- JA VESIALUEET								
Tulot								
Menot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Nettomenot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT								
Ympäristölautakunta								
Ympäristölautakunta	15 000	15 000	15 000					
Sinisiiven päiväkodin aita + katos	15 000	15 000	15 000					
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT								
Tulot								
Menot	15 000	15 000	15 000					
Nettomenot	15 000	15 000	15 000					

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2025-2029	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Sivistyslautakunta	1 852 000	1 020 000	200 000	220 000	600 000		
<i>Ulkoilu- ja urheilualueet</i>	<i>1 852 000</i>	<i>1 020 000</i>	<i>200 000</i>	<i>220 000</i>	<i>600 000</i>		
Kirkonkylän tenniskentän aidan korjaus	52 000	20 000		20 000			
Aseman urheilukenttä	400 000	400 000	200 000	200 000			
Tekojää	600 000	600 000			600 000		
Ympäristölautakunta	2 827 500	2 500 000	660 000	520 000	384 000	801 000	135 000
<i>Puistot ja yleiset alueet</i>	<i>160 000</i>	<i>160 000</i>	<i>40 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>
Puistot ja leikkialueet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Väinölän leikkipuiston kunnostus	10 000	10 000	10 000				
Latupohjien peruserparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
<i>Liikennealueet</i>	<i>1 469 500</i>	<i>1 142 000</i>	<i>310 000</i>	<i>397 000</i>	<i>289 000</i>	<i>106 000</i>	<i>40 000</i>
Kaavateiden vuotuinen peruserparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	75 000	75 000	25 000	25 000	25 000		
Ratakatu osa 1 (145 m)	15 000	15 000	15 000				
Tertunkujan peruskorjaus (140 m)	15 000	15 000	15 000				
Suojatie Niemisjärvelle	22 000	22 000	22 000				
Näreikönkujan peruskorjaus (200 m)	85 000	85 000	65 000	20 000			
Villenkujan peruskorjaus 1/2 (260 m)	76 000	76 000	76 000				
Leppäkuja (193 m)	87 000	87 000	72 000	15 000			
Kulmatien peruskorjaus (170 m)	60 000	60 000		45 000	15 000		
Honkatie (116 m)	70 000	70 000		55 000	15 000		
Kaskitie (166 m)	70 000	70 000		55 000	15 000		
Mäntyrannantien peruskorjaus II (260 m)	106 000	106 000		86 000	20 000		
Villenkujan peruskorjaus 2/2 (260 m)	116 000	116 000		76 000	40 000		
Riukulantie osa 2 (195 m)	89 000	89 000			71 000	18 000	
Amiraalintie (225 m)	156 000	156 000			68 000	68 000	20 000
Vesihuoltolaitos - taseyksikkö	1 198 000	1 198 000	310 000	93 000	65 000	665 000	65 000
<i>Vesihuoltolaitos</i>	<i>1 198 000</i>	<i>1 198 000</i>	<i>310 000</i>	<i>93 000</i>	<i>65 000</i>	<i>665 000</i>	<i>65 000</i>
Talojohdot ja uudet linjat	75 000	75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	150 000	150 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Viemäripumppaamojen uusiminen	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Vesihuoltolaitoksen logiikan uusiminen	36 000	36 000	18 000	18 000			
Mikonlammen vedenottamo	200 000	200 000	200 000				
Yhdysvesiputki välille Niemisjärvi-Lievestuore	600 000	600 000				600 000	
Vesilaitoksen saneeraustyö	27 000	27 000	27 000				
Mikonlammen rakennuksen saneeraus	10 000	10 000		10 000			
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tulot	0	0	0				
Menot	4 679 500	3 520 000	860 000	740 000	984 000	801 000	135 000
Nettomenot	4 679 500	3 520 000	860 000	740 000	984 000	801 000	135 000

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2025-2029	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
KONEET JA KALUSTO							
Kunnanhallitus	15 000	15 000	15 000				
Luottamushenkilöiden kalustohankinnat	15 000	15 000	15 000				
Sivistyslautakunta	250 000	250 000	80 000	50 000	50 000	40 000	30 000
Koulutuspalvelut	130 000	130 000	50 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Lukion ykkösten kannettavat tietokoneet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
ICT hankinnat kouluille	20 000	20 000	20 000				
Säilytyskalusteet Aseman koululle	10 000	10 000	10 000				
Kirjastopalvelut	40 000	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Kalustehankinnat	40 000	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000	
Liikuntapalvelut	70 000	70 000	20 000	10 000	20 000	10 000	10 000
Liikuntapaikkojen varustaminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Suunnistuskartat	20 000	20 000	10 000		10 000		
Nuorisopalvelut	10 000	10 000		10 000			
Taitotuvan tasolaminaattori	10 000	10 000		10 000			
Ympäristölautakunta	120 000	120 000	30 000	20 000	30 000	20 000	20 000
Konekeskuksen kalustohankinnat	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Laitoshuollon kalustohankinnat	20 000	20 000	10 000		10 000		
KONEET JA KALUSTO							
Tulot							
Menot	385 000	385 000	125 000	70 000	80 000	60 000	50 000
Nettomenot	385 000	385 000	125 000	70 000	80 000	60 000	50 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
Tulot	0	0	0	0	0	0	0
Menot	5 269 500	4 110 000	1 050 000	870 000	1 124 000	871 000	195 000
Nettomenot	5 269 500	4 110 000	1 050 000	870 000	1 124 000	871 000	195 000

Henkilöstösuunnitelma 2025

KUNNANHALLITUS	TA 2024	TA 2025	MUUTOS	%
Luottamushenkilö- ja henkilöstöhallinto				
Kunnanjohtaja	1	1	0	0,0 %
Palvelujohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Päälouottamusmies	0,4	0,4	0	0,0 %
Työsuojelupäällikkö	0,16	0,16	0	0,0 %
Työsuojeluvaltuutettu	0,24	0,24	0	0,0 %
Yhteensä	2,3	2,3	0	0,0 %
Työllistäminen				
Työllisyyskoordinaattori	1	1	0	0,0 %
Työsuunnittelija	0,35		-0,35	-100,0 %
Yhteensä	1,35	1	-0,35	-25,9 %
Elinkeinopalvelut				
Viestintäsuunnittelija	0,5	0,5	0	
Yhteensä	0,5	0,5	0	
Kuljetussuunnittelu				
Kuljetussuunnittelija	0,5	0,5	0	0,0 %
Yhteensä	0,5	0,5	0	0,0 %
Yleis- ja taloushallinto				
Toimistosihteeri	1	1	0	0,0 %
Talusojohtaja	1	1	0	0,0 %
Kirjanpitäjä	1	1	0	0,0 %
Palkanlaskija	1,5	1,5	0	0,0 %
Ostolaskusihteeri	0,5	0,5	0	0,0 %
Viestintäsuunnittelija	0,5	0,5	0	0,0 %
Yhteensä	5,5	5,5	0	0,0 %
Atk-palvelut				
Atk-suunnittelija	1	1	0	0,0 %
Atk-asiantuntija	1	1	0	0,0 %
Atk-tukihenkilö	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	3	3	0	0,0 %
KUNNANHALLITUS	13,15	12,8	-0,35	-2,7 %

SIVISTYSLAUTAKUNTA	TA 2024	TA 2025	MUUTOS	%
Sivistystoimen hallinto				
Sivistystoimenjohtaja	1	0,85	-0,15	-15,0 %
Toimistosihtööri (hallinto)	0,76	0,76	0	0,0 %
Yhteensä	1,76	1,61	-0,15	-8,5 %
Koulutuspalvelut				
Peruskoulun rehtori	0,75	0,75	0	0,0 %
Apulaisrehtori	0,75	0,75	0	0,0 %
Lehtori	9	8	-1	-11,1 %
Luokanopettaja	12	11,6	-0,4	-3,3 %
Eriytisluokanopettaja	2	2	0	0,0 %
Eriytisopettaja	4	4	0	0,0 %
Päätoiminen tuntiopettaja (sis. 2 hankeopettajaa)	21	18	-3	-14,3 %
Sivutoiminen tuntiopettaja		3		
Hanketyöntekijä		1		
Lukion rehtori	0,25	0,25	0	0,0 %
Lukion apulaislehtori	0,25	0,25	0	0,0 %
Lehtori	5	5	0	0,0 %
Koulusihtööri	1	1	0	0,0 %
Kasvatusohjaaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Koulunkäynninohjaaja	11,51	11,62	0,11	1,0 %
Koulunkäynninohjaaja/-avustaja, ma**	3,43	4,4	0,97	28,3 %
Perusopet. aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattori	0,16	0,15	-0,01	-6,3 %
Yhteensä	71,6	72,3	0,67	0,9 %
Hyvinvointipalvelut				
Hyvinvointipäällikkö/kansalaisopiston rehtori	0,65	0,65	0	0,0 %
Suunnittelijaopettaja (kansalaisopisto)	0,61	0,49	-0,12	-19,7 %
Opistosihtööri	0,9	0,9	0	0,0 %
Kansalaisopiston sivutoimiset tuntiopettajat, ma*	9,7	9,3	-0,4	-4,1 %
Kulttuurituottaja	0,35	0,35	0	0,0 %
Kirjastonjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kirjastonhoitaja	1	1	0	0,0 %
Kirjastovirkailija	1	1	0	0,0 %
Kirjastovirkailija/sivukirjastot	1	1	0	0,0 %
Liikuntasihtööri	0,35	0,51	0,16	45,7 %
Liikuntakoordinaattori, määräaikainen	1	0	-1	-100,0 %
Liikunta- ja hyvinvointikoordinaattori		1		
Liikunnanohjaaja, ma	0,47	0	-0,47	
Uimaopettajat ja kentänhoitajat		0,3		
Nuorisotyöntekijä	1,5	1,5	0	0,0 %
Koulun nuorisotyöntekijä (hanke)	0,5	0,5	0	0,0 %
Vastaava työpajaohjaaja (hanke)	1	1	0	0,0 %
Työpajaohjaaja (hanke)	1	1	0	0,0 %
Etsivä nuorisotyöntekijä (hanke)	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	23,03	22,5	-0,53	-2,3 %
Varhaiskasvatuspalvelut				
Varhaiskasvatuspäällikkö/päiväkodin johtaja		1	1	
Varhaiskasvatuspäällikkö	0,84	0	-0,84	-100,0 %
Päiväkodin johtaja	2	1	-1	-50,0 %
Varhaiskasvatuksen kiertävä erityisopettaja	1	1	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen opettaja	8	6	-2	-25,0 %
Varhaiskasvatuksen sosionomi	1	1	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	13,5	12	-1,5	-11,1 %
Varhaiskasvatuksen resurssilastenhoitaja		1		
Perhepäivähoitaja	4,5	2,83	-1,67	-37,1 %
Ryhmäavustaja	0,5	0	-0,5	-100,0 %
Päiväkotiapulainen, ma	0	0	0	
Hanketyöntekijä	0,58	0,25	-0,33	-56,9 %
Opistosihtööri (varhaiskasvatuksen laskutus)	0,1	0,1	0	0,0 %
Yhteensä	32,02	26,18	-5,84	-18,2 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	128,41	122,56	-5,85	-4,6 %

*Henkilöstötyövuosien poikkeava laskenta: Henkilöstötyövuodet on laskettu seuraavasti: kansalaisopiston kokonaisopetusmäärä-suunnittelijaopettajien opetusvelvollisuudet/580 t

**Määräaikaisten, osa-aikaisten koulunkäynninohjaajien/-avustajien määrä laskettu seuraavasti: hlömääräxpalikkaus-%x10 kk

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	TA 2024	TA 2025	MUUTOS	%
Konsernin kiinteistöhallinto				
Kiinteistöjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kanslisti	0,8	0,2	-0,6	-75,0 %
Toimistosihiteeri	1	1	0	0,0 %
Asuntosihiteeri	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	3,8	3,2	-0,6	-15,8 %
Infrapalvelut				
Tekninen päällikkö	1	1	0	0,0 %
Varikon työnjohtaja	1	1	0	0,0 %
Yhdyskuntarakentaja	2	4	2	100,0 %
Ympäristöhoitaja	2	0	-2	-100,0 %
Liikuntapaikkahoitaja	1	1	0	0,0 %
Puistopuutarhuri		0,8	0,8	
Yhteensä	7	7,8	0,8	11,4 %
Vesihuolto				
Vesi- ja viemärlaitoksen vastaava hoitaja	1	1	0	0,0 %
Vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja	0,7	0,7	0	0,0 %
Yhteensä	1,7	1,7	0	0,0 %
Siivouspalvelut				
Siivoustyönjohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Laitoshuoltaja	9,7	9,7	0	0,0 %
Yhteensä	10,2	10,2	0	0,0 %
Kiinteistönhuolto				
Kiinteistötyönjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kiinteistöhoitaja	4	3,9	-0,1	-2,5 %
Yhteensä	5	4,9	-0,1	-2,0 %
Ruokapalvelu				
Ravitsemistyönjohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Emäntä	1	1	0	0,0 %
Ravitsemistyöntekijä	3	3	0	0,0 %
Yhteensä	4,5	4,5	0	0,0 %
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	32,2	32,3	0,1	0,3 %
KUNTA YHTEENSÄ	173,76	167,66	-6,1	-3,5 %

Kunnan tuki yritystoiminnalle

Muut yritykset

Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille. Seuraavia tukia voivat saada ne hankasalmlaiset yritykset, jotka toimivat Hankasalmen ja työllistävät työvoimaa Hankasalmen kunnan alueella. Yrityksen kotipaikkakuntamerkintä Hankasalmelle ei siis yksin oikeuta näihin yritystukiin, vaan yrityksen on toimittava ja työllistettävä Hankasalmella, jotta on näihin oikeutettu.

- Koulutustuki

Yrittäjän toimialaan liittyvistä kurssimaksuista korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi

- Yrityksen kehittämistuki

Konsultointikustannuksista tai niihin rinnastettavista toimista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada/saatu muista lähteistä.

- Messu/näyttelypaikkatuki

50 % enintään 300 euroa/näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa)

- Teollisuusmaan myynti

Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja vesihuollon liittymismaksu.

Maatilayritykset

Maaseudun yrityskohtaisen koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2024. Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille.

- Tilakohtaiset suunnitelmat

Salaojitussuunnitelma 50 % enintään 300 euroa/suunnitelma

- Erikoistuotantosuunnitelma

Perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. suunnitelma 70 %, enintään 350 euroa/tuotannonala

- Tuotantorakennussuunnitelma

50 %, enintään 1.500 euroa/suunnitelma

- Metsätaloussuunnitelma 20 %, enintään 250 euroa/suunnitelma.

Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelunsaamisen edellytyksenä olevat kustannukset.

- Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki

3 euroa/lomittajatyötunti

Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta. Avustuksia laitetään maksuun kolme kertaa vuodessa: huhtikuussa, elokuussa ja joulukuussa.

Avustukset talousarviossa 2025

	Määräraha	Määräraha	Muutos 2024-2025	
	Ta 2024	Ta 2025	euroa	%
KUNNANHALLITUS	165 000	166 400	1 400	0,8 %
<i>Luottamushenkilöhallinto:</i>				
Joukkoliikenteen tukeminen (linja-autolla tehtävä ostoliikenne)	50 000	50 000	0	0,0 %
<i>Elinkeinopalvelut:</i>				
Yleisavustus 4H:lle	11 000	11 000	0	0,0 %
4H, toimistohuoneen siivous ja vuokra	5 200	5 600	400	7,7 %
9-luokkalaisten kesätyöllistämiseen 4H:lle	3 000	3 000	0	0,0 %
Hankasalmelaisten nuorten työllistämiseen (4H)	15 000	15 000	0	0,0 %
Stipendit ensimmäisen tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille	17 000	17 000	0	0,0 %
Haja-asutusalueen vesihuolto	30 000	30 000	0	0,0 %
Seurantalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500	0	0,0 %
Kotiseutuyhdistys museokylän ylläpito	5 000	5 000	0	0,0 %
Tuet yrityksille	11 800	11 800	0	0,0 %
Kylätoimikuntien avustukset	500	500	0	0,0 %
Tuet maatilayrityksille	2 000	2 000	0	0,0 %
Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki	7 000	7 000	0	0,0 %
<i>Kunnallinen työllistäminen:</i>				
Kuntalisä 200 euroa / kk järjestöille työttömän työllistämistä yritykset/yhdistykset/ järjestöt, jos työllistävät pitkäaikaistyöttömän väh. 60% työajalla	4 000	5 000	1 000	25,0 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	19 000	19 000	0	0,0 %
<i>Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut</i>				
Avustukset yhteisöille ja yksityisille	19 000	19 000	0	0,0 %
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	90 000	90 000	0	0,0 %
<i>Liikennealueet:</i>				
Yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustukset	90 000	90 000	0	0,0 %
KAIKKI YHTEENSÄ	274 000	275 400	1 400	0,5 %

Talousarviossa on muitakin avustuksia kuin tässä luettelossa mainitut sekä avustuksia, jotka ovat lakisääteisiä, esimerkiksi lasten kotihoidon tuki.

Kuljetuskustannukset 2025

Kuljetuskustannukset (euroa)	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025
Joukkoliikenne	48 000	50 000	50 000	118 000
Toimintakeskus	12 000			
VPL-kuljetukset (vammaispalvelulaki)	295 000			
Sosiaalilainsäädännön mukaiset kuljetukset	53 000			
ateriat	45 000			
SHL				
Seniorikeskus	8 000			
Koulukuljetukset	659 000	675 800	673 200	629 000
11-vuotinen oppivelvollisuus	92 000	120 600	120 000	95 000
esi- ja perusopetus	532 000	526 200	522 200	502 000
lukio	35 000	29 000	34 000	32 000
yhteensä	1 067 000	725 800	723 200	747 000

Konsernin tytäryhtiöt

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vajaakäytöllä olevista rakennuksista	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratasoon

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumislle:

- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Lainojen korkojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Heikko käyttöaste
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertailaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kuntoa ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella.
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjoamme kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2025 tavoitteena on nostaa vuokrausastetta poistamalla tyhjiilleen jääneet talot pois vuokrausrekisteristä ja näin ollen kuolettamalla kyseisten kohteiden kiinteät kulut.

Merkittävimmät investoinnit 2025

- Peruskorjaussuunnitelman mukaisten korjausten jatkaminen loppuvuodesta 2025
- Rivitalojen pihojen siistiminen

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Vuokrausaste	%	74 %	70 %	70 %	74 %	> 85 %	> 92 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1 – 5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä, mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Merkittävimmät investoinnit 2025–2028

- Ei tehtyjä investointeja
- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja vuosille 2025–2028.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet
- Kiinteistön käyttöaste hyvinvointialueen tilojen sopeuttamisen jälkeen

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Hoitovastike	€/osake	4,62	5,53	5,53	4,85	4,85	4,85
Rahoitusvastike	€/osake	1,62/1,42	1,52/1,32	1,65/1,42	1,65/1,42	1,52/1,32	1,42/1,52

Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste	Huoneistojen käyttöaste 90 %	%
Asukastyytyväisyys	Huoneistojen kunnossapito	Kysely

Yhtiö pidetään itsenäisenä, ellei sen myynti onnistu taloudellisesti järkevästi.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiseksi:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Käyttöaste	%	97 %	86 %	78 %	79 %	79 %	79 %

Tehtävä:

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Merkittävimmät investoinnit 2025

- Huoneistojen peruskorjaukset linjasaneerausena. Käyttövesi- ja jätevesiputket ovat jo elinkaarensa päässä.